

Rijksoverheid

IAO0602G

Dashboard aanpak COVID-19

1-6-2020

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 1 juni

Maximaal controleren	
Capaciteiten toereikend?	Capaciteit is zorgelijk, maar trend is positief.
Totaal aantal positief geteste mensen	46.545 (+103)
IC-bedden bezet coronapatiënten	158 (-1) (LCPS)
Aantal personen overleden	5.962 (68)
Beschikbaarheid zorgpersoneel	Daling IC-capaciteit wordt ingevuld door opgeschaalde non-COVID zorg (LCPS).
Beschikbaarheid hulpmiddelen	In persconferentie gemeld dat er voldoende materiaal voor zorgpersoneel is.
Testcapaciteit	Aangekondigd dat in juni alle NL'ers getest kunnen worden; telefoonnummer 0800-1202 gepubliceerd

Zorg voor kwetsbare personen	
Beperken fysieke en sociale contacten	Ziekteverzuim is verhoogd, maar daalt
Voldoende opvang kwetsbare personen	Voldoende capaciteit
Adviseren maatregelen personeel en mensen buiten ziekenhuis	
Oproepen om naar elkaar om te zien, zeker naar kwetsbare mensen	

Continuïteit vitale processen en samenleving	
Status continuïteit vitale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.
Status continuïteit cruciale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.

Duiding sociaaleconomische situatie	
Ontwikkelingen economie	BBP-cijfers over 2020K1 (met twee weken corona) al zeer negatief. Verwachtingen over 2020K2 somber. Meeste analisten (waaronder CPB) verwachten geen volledig en snel herstel meer (V-vormig) . Dit komt met name doordat contactmaatregelen voor langere termijn nodig blijven. De werkloosheid loopt in verschillende landen (sterk) op. Daarnaast zal de wereldhandel flink dalen (EC : -10% in 2020, UNCTAD : -27% in 2020K2), en niet in een jaar zal herstellen.
Ontwikkelingen arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt krijgt in april een historisch grote klap : het werkloosheidspercentage stijgt met 0,5%-punt tot 3,4% en het aantal werkenden daalt met 160 duizend. Uitgaande van de ramingen zal de situatie in mei verslechteren.
Voortgang sociaaleconomische maatregelen	Er wordt flink gebruik gemaakt van het noodpakket.
Effecten maatregelen	Hoewel empirisch moeilijk aan te tonen, duidt het gebruik van de regelingen op een beperking van de economische neergang . Samen met het voortduren van de contactmaatregelen, is dat een indicatie dat verlengen van het noodpakket wenselijk is.

Caribische delen van het Koninkrijk	BES	CAS
Maximaal controleren		
Continuïteit vitale processen en samenleving		
Zorg voor kwetsbare personen		
Financieel/economisch		
Bijstandsverzoeken		

Legenda	
	Toereikend
	Aandachtspunt
	Zorgwekkend

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 1 juni

Maatschappelijke effecten	
Draagvlak voor aanpak/maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> Stapsgewijze implementatie van nieuwe normaal kan leiden tot sterke gevoelens van ongelijkheid. Ook de verschillen met betrekking tot werkloosheid, financiële steun, veilige publieke omgeving, werkomgeving en onderwijs aan (kwetsbare) scholieren, kunnen leiden tot onrust. Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid', ofwel tegenstellingen in de maatschappij over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen of beschermingsmiddelen gebruiken. Dit komt terug in de gemengde reacties: branches die snel heropend worden (contactberoepen, musea, e.d.) reageren opgelucht, terwijl anderen (campings en vakantieparken, fitnesscentra) teleurgesteld spreken van 'willekeur'. Het aanpassen van maatregelen in contradictie met eerdere uitspraken houden druk op de geloofwaardigheid van experts en regering. Wanneer de aangekondigde testcapaciteit niet tijdig op niveau is, schaadt dit de geloofwaardigheid van de regering.
Naleving	<ul style="list-style-type: none"> Meer diffuse besluitvorming achter de versoepeling van de maatregelen kan leiden tot onbegrip. De spanning tussen aangekondigde versoepeling van maatregelen en de momenteel geldende maatregelen kan leiden tot onbegrip en ongeoorloofd gedrag. Drukte in treinen naar het strand op Eerste Pinksterdag. Algemeen beeld van de dag is dat de drukte beheersbaar was.
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen kan leiden tot meer druk op handhaving
Signalen van maatschappelijke onrust /openbare-ordeproblemen	<ul style="list-style-type: none"> Aangekondigde anti-lockdowndemonstratie op 30 mei. Eerdere demo's in weekend 23-24 mei kregen weinig animo vergeleken met diverse andere landen. Geen maatschappelijke onrust door besmettingen op basisscholen, in slachterijen en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen). Meer uitbraken, ook in 'nieuwe' sectoren, kan dat beeld mogelijk veranderen.
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief.
Neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs)

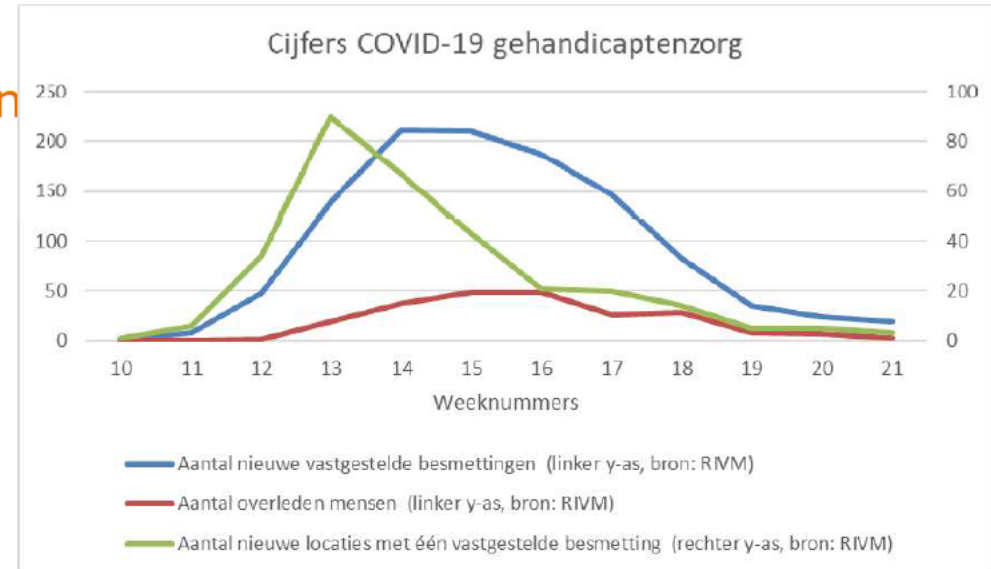
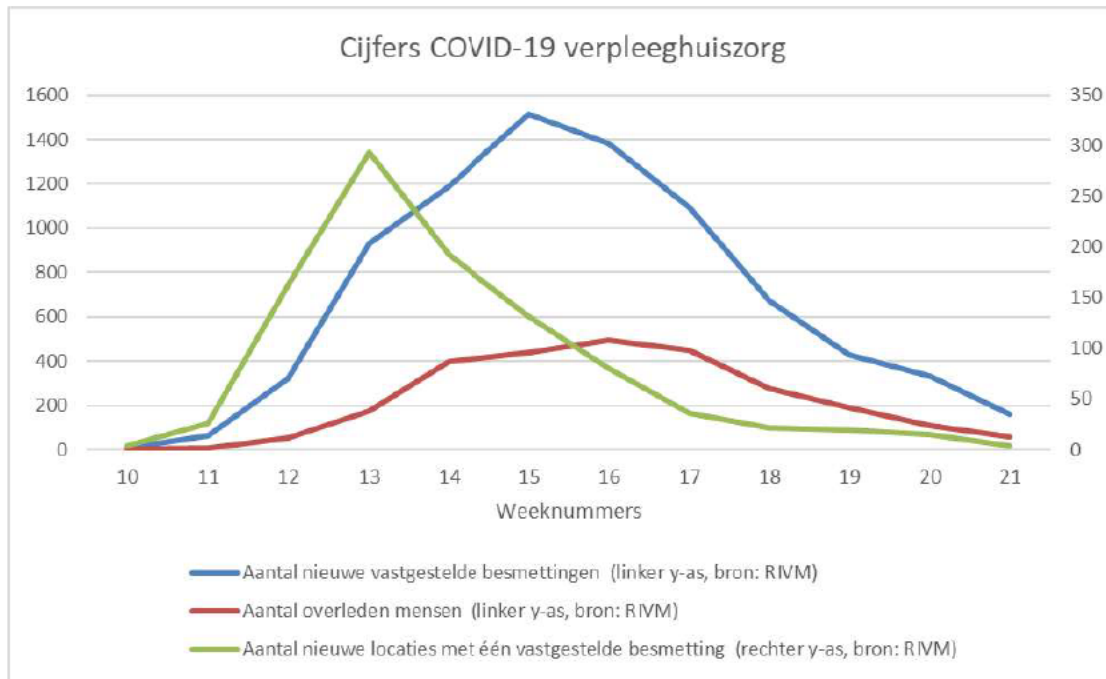
	Maatregelen	Exit-strategie
België	Exitstrategie gestart vanaf 4 mei	<ul style="list-style-type: none"> Exit in fasen (4 mei → 11 mei → 18 mei → 8 juni; besluit start nieuwe fase in week eraan voorafgaand) Huisbezoek van max. 4 dezelfde personen Onnodige verplaatsingen verboden In publieke ruimte max. 2 personen; 1,5m afstand BO/VO hervat, kinderopvang dicht. Cafés/restaurants gesloten tot tenminste 8 juni, hotels open (niet voor toeristen) Contactloze sporten buiten toegestaan, kleedruimtes verboden, sportscholen en fitnesscentra (mogelijk) open per 15 juni Grenzen gesloten tot zeker 8 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Duitsland	Sinds 15 april stapsgewijze afschaling	<ul style="list-style-type: none"> Geleidelijke heropening cafés, bars e.d. in periode 9-22 mei (deelstaten bepalen) Mondkapje verplicht in OV; winkels; en als >1,5m niet kan, bijv. contactberoepen Evenementen verboden tot 1 sep (NB deelstaten bepalen) Zomervakantie: "reken niet op vakantie" Grenscontroles versoepeld vanaf 16 mei
Frankrijk	Maatregelen onvergelijkbaar met NL, want veel strikter en dwingender Verschillen in afbouw maatregelen per departement mogelijk	<ul style="list-style-type: none"> Exit in fasen (11 mei → 18 mei → eind mei) 11 mei: thuisblijf-, huisbezoek, samenscholing versoepeld; verplaatsingen tot 100km van woonhuis toegestaan; positief getest: verplichte isolatie; non-food en markten open; kinderopvang, BO open; VVT-bezoek; kleine musea 18 mei: VO open (15/klas; maskers verplicht) Cafés/restaurants evt. open per 2 juni Minister: "reken op zomer zonder buitenlandse toeristen"
Denemarken	Afschaling in fasen	<ul style="list-style-type: none"> Kinderopvang, BO/VO/deels HO open, contactberoepen, horeca geleidelijk open, profsport zonder publiek toegestaan, campings open (sanitair gesloten), Per 8 juni pretparken, musea/theaters/concertzalen. Grenzen dicht tot zeker 1 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Zweden	Niet of nauwelijks overheidsmaatregelen, Veel vrijblijvende overheidsadviezen	Overheid vertrouwt sterk op eigen verantwoordelijkheid burgers en bedrijven (zelfregulering). Wel groeiende nu dodental oploopt, i.h.b. in verpleeghuizen.
Zwitserland	Maatregelen zijn in veel opzichten vergelijkbaar met NL	Exit in fasen per 27 april. Voor elke nieuwe fase check op haalbaarheid. Op grond van de situatie enkele maatregelen versneld afgebouwd.

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten

	Peildatum 25 mei	Bron	VPH	GHZ
Verdenking van besmetting		EPD's	4.550	1.440
Totaal bevestigde besmettingen op basis van test		RIVM	8.084	1.111
Waarvan als overleden geregistreerd		RIVM	2.647	226
Totaal aantal locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting		RIVM	986	309
% locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting		RIVM	39%	12%

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten – ontwikkeling ziektemeldingen

Ontwikkelingen ziektemeldingen	Week 9	Week 10	Week 11	Week 12	Week 13	Week 14	Week 15	Week 16	Week 17	Week 18	Week 19	Week 20
Resultaten VVT												
Ziekmeldingen	2,31%	2,97%	3,66%	4,01%	3,19%	2,66%	2,32%	2,07%	1,83%	1,49%	1,31%	1,35%
Betermeldingen	-2,24%	-2,68%	-2,67%	-3,05%	-3,20%	-2,99%	-2,47%	-2,23%	-2,22%	-2,15%	-1,65%	-1,47%
Saldo ziek en beter	0,07%	0,28%	0,99%	0,96%	0,00%	-0,33%	-0,15%	-0,17%	-0,39%	-0,67%	-0,34%	-0,12%
Resultaten GHZ												
Ziekmeldingen	2,15%	2,78%	3,60%	3,67%	2,40%	1,83%	1,40%	1,14%	1,07%	0,96%	0,84%	0,94%
Betermeldingen	-2,04%	-2,51%	-2,58%	-2,49%	-2,85%	-2,50%	-1,89%	-1,47%	-1,48%	-1,43%	-1,04%	-0,94%
Saldo ziek en beter	0,12%	0,26%	1,02%	1,18%	-0,44%	-0,66%	-0,49%	-0,33%	-0,40%	-0,47%	-0,20%	0,00%
Resultaten ZKH												
Ziekmeldingen	2,59%	3,20%	4,20%	3,96%	2,54%	2,01%	1,70%	1,56%	1,50%	1,27%	1,07%	1,37%
Betermeldingen	-2,42%	-3,18%	-3,15%	-3,17%	-2,89%	-2,55%	-2,15%	-1,88%	-1,85%	-1,44%	-1,34%	-1,35%
Saldo Ziek en Beter	0,17%	0,02%	1,05%	0,79%	-0,35%	-0,54%	-0,45%	-0,33%	-0,35%	-0,17%	-0,27%	0,02%
Resultaten GGZ												
Ziekmeldingen		3,44%	4,52%	3,87%	2,28%	1,48%	1,38%	1,11%	1,26%	1,18%	0,78%	
Betermeldingen		-3,05%	-3,44%	-3,15%	-2,84%	-2,28%	-2,07%	-1,62%	-1,37%	-1,38%	-0,96%	
Saldo Ziek en Beter		0,39%	1,08%	0,72%	-0,56%	-0,81%	-0,69%	-0,50%	-0,12%	-0,20%	-0,18%	

1-6-2020

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	20-apr	23-apr	28-apr	7-mei
Capaciteit van niet-ziekenhuisbedden				
Totaal	7.038	7.540	6.067	6.361
Maximale opschaling	3.832	3.634	3.050	3.059
Vrij	1.986	2.858	2.171	2.533
Bezet	1.220	1.048	846	769

	Bron	Week 17	Week 18	Week 19
Kwetsbare groepen in beeld				
<i>Mensen in huiselijk geweld situaties</i>				
- Registraties huiselijk geweld politie	Nationale Politie	1.178	1.308	1.205
- Doormelding Veilig Thuis door politie	Nationale Politie	1.207	1.546	1.399
- Opgelegde tijdelijke huisverboden	Gemeenten	61	63	44
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid en risico op ontregeling</i>				
- acute dwangopname GGZ	Gemeenten	165	197	191
- contacten over suicidaliteit	113	1.874	1.735	1.957
- suicidepogingen gemeld bij de politie	Nationale Politie	124	103	129
- melding zelfdoding	Nationale Politie		26	25
- melding verward gedrag b j politie	Nationale Politie	2.096	2.194	2.094
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid zonder zorg en/of zonder dak/thuis</i>				
- melding overlast dakloos persoon	Nationale Politie	556	593	645
- meldingen verward gedrag/overlast				

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	Wie	Toelichting
Kwetsbare groepen en voortgang maatregelen		
Dak- en thuislozen	VWS	Richtlijnen z jn gepubliceerd. Routekaart voor kwetsbare groepen 19 mei gepubliceerd
GGZ-lienten	VWS	Richtlijnen z jn gemaakt en worden nog getoetst door het RIVM. Inzet om na Pasen de Richtlijnen definitief te verspreiden en te implementeren.
Mantelzorgers	VWS	Richtlijnen testen en PBM 19 mei gepubliceerd. Routekaart voor kwetsbare groepen 19 mei gepubliceerd
Mensen voor wie dagbesteding wegvalt	VWS	Richtlijnen z jn gepubliceerd. Routekaart voor kwetsbare groepen 19 mei gepubliceerd
Kwetsbare jeugd	VWS/OCW	VWS/OCW Er is voorzien in opvang voor kwetsbare jeugd. Vanaf 11 mei zijn de scholen weer deels open. Speciaal onderwijs helemaal. Hiervoor z jn protocollen opgesteld.
	SZW/JenV	Richtlijnen voor de zorg en algemene informatie op site NJI is getoetst door het RIVM.
Kwetsbare jongeren	VWS/OCW/SZW/JenV	
Prostituees	J&V/SZW/VWS	Een deel van de prostituees durft of kan nog steeds geen gebruik maken van uitkeringsmogelijkheden. Daarnaast is er ook nog geen passende oplossing voor de opting in groep. Doordat sekswerk als contactberoep pas op z jn vroegst per 1 september weer wordt toegestaan, blijft dit actueel. Er komen signalen vanuit onder meer gemeenten en belangenbehartigers dat de financiële nood voor veel sekswerkers hoog is en dat zij daarom toch door blijven werken.
Mensen die afhankelijk zijn van rechtsbijstand	J&V	
Slachtoffers van mensenhandel	J&V	
Mensen met verward gedrag/psychische stoornissen	VWS/J&V	
Slachtoffers van huiselijk geweld	VWS/JenV	
Mensen die afhankelijk zijn van betalen met contant geld	Fin	FIN en DNB bespreken problematiek regelmatig in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, waarin maatschappelijk organisaties, banken en retailers zijn aangesloten. Acceptatie van contant geld is meegenomen in het afwegingenkader voor de ambtelijke werkgroep die de protocollen voor de B-

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 3: adviseren maatregelen voor personeel en mensen buiten het ziekenhuis

Stand 1 april 2020	Instructie PBM	Instructie tests	Vraag en aanbod in kaart brengen – op termijn
Algemeen			Richtlijnen en instructies zijn gereed.
Verpleeghuiszorg			
Gehandicaptenzorg			
Wijkverpleging/thuiszorg			
Jeugdzorg			
GGZ			
Overig			

Continuïteit samenleving COVID-19 - Vitale en cruciale processen

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Landelijk transport en distributie elektriciteit (A)		
Regionale distributie elektriciteit (B)		
Gasproductie, landelijk transport en distributie gas (A)		
Regionale distributie gas (B)		
Olievoorziening (A)		
Internet en datadiensten (B)		
Internet-toegang en dataverkeer (B)		
Spraakdienst en SMS* (B)		
Interconnectiviteit (transactie-infrastructuur voor informatie uit basisregistraties) (B)		

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Plaats- en tijdsbepaling middels GNSS (B)		
Drinkwatervoorziening (A)		
Keren en beheren waterkwantiteit (A)		
Vlucht- en vliegtuigafhandeling (B)		
Scheepvaartafwikkeling (B)		
Vervoer van personen en goederen over (hoofd)spoorweginfrastructuur (B)		
Vervoer over (hoofd)wegennet (B)		
Basisregistraties personen en organisaties (B)		
Elektronisch berichtenverkeer en informatieverstarring aan burgers (B)		

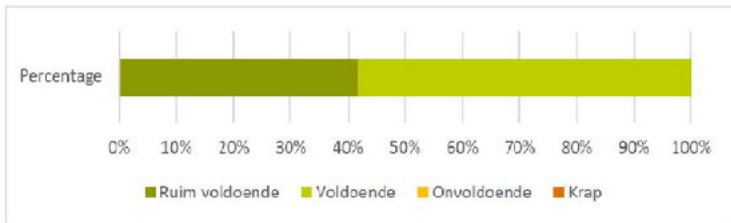
Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Grootschalige productie/verwerking en/of opslag (petro)chemische stoffen (B)		
Opslag, productie en verwerking nucleair materiaal (A)		
Toonbankbetalingsverkeer (B)		
Massaal giraal betalingsverkeer (B)		
Hoogwaardig betalingsverkeer tussen banken (B)		
Effectenverkeer (B)		
Communicatie met en tussen hulpdiensten middels 112 en C2000 (B)		
Inzet politie (B)		
Inzet defensie (B)		
Identificatie en authenticatie van burgers en bedrijven (B)		

Cruciaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Zorg, Jeugdhulp en (Maatschappelijke) Ondersteuning		
Leraren en personeel benodigd op school		
Openbaar vervoer		
Voedselketen		
Transport van brandstoffen		
Inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater		
Inzamelen, transporteren en verwerken van afvalstoffen		
Kinderopvang		
Media en communicatie		
Continuïteit hulpverleningsdiensten		
Noodzakelijke overheidsprocessen		

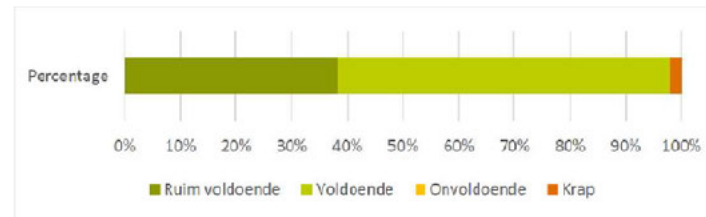

Continuïteit samenleving COVID-19 – Noodopvang onderwijsinstellingen

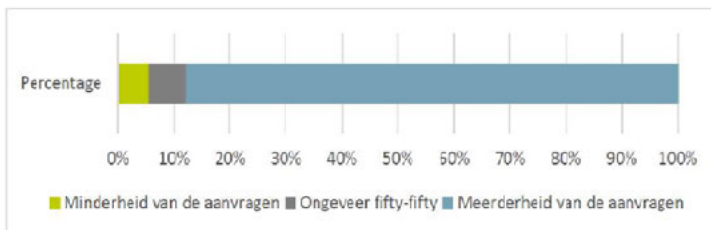
Capaciteit noodopvang voor 0-3 jaar

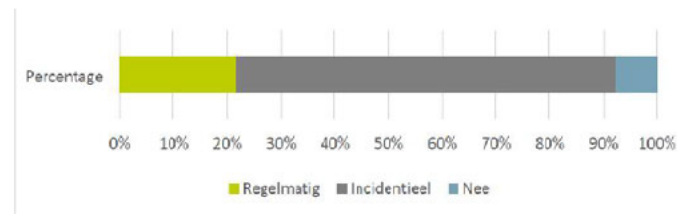
Capaciteit noodopvang voor 4-12 jaar

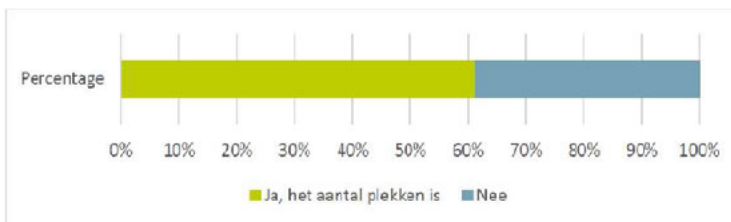
In hoeverre zijn dit ouders met bestaande contracten kinderopvang?

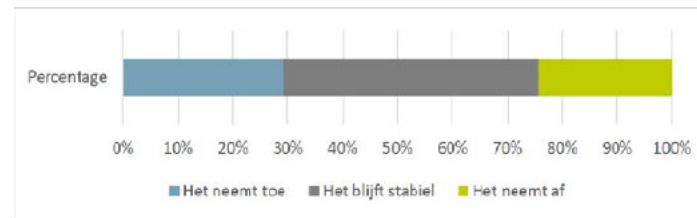
In hoeverre nemen zij extra uren af?

Is er ook beschikbaarheid nacht- en weekendopvang?

Hoe zal gebruik noodopvang zich ontwikkelen?

Belangrijkste cijfers (eerste realisaties)

- **De Nederlandse economie is in het 1^e kwartaal met 1,7% gekrompen (t.o.v. het voorgaande kwartaal).** In krap twee weken met is het bbp teruggeworpen naar het niveau van begin 2019. Dit impliceert een bbp-daling van circa 11-12% eind maart en wijst op ongekende krimp in 2020K2.
De daling van het bbp is vooral toe te schrijven aan de lagere consumptie door huishoudens. In maart kromp de consumptie door huishoudens met 6,7 procent (t.o.v. maart 2019). Uitgaven aan diensten lagen maar liefst 11,8% lager dan vorig jaar.
- **De eerste internationale bbp-cijfers voor het 1e kwartaal laten een vergelijkbaar beeld zien.** De krimp in Europa (-3,8%) is gemiddeld wel groter dan in Nederland, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008 (dit betekent niet dat Nederland ook de aankomende kwartalen minder geraakt zal worden). Verschillende analisten verwachten voor EU ruim 15-20% krimp in 2020K2.
- Het **consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen is nog nooit zo sterk gedaald** en historisch pessimistisch over de komende 12 maanden.
- **Het aantal gewerkte uren per week is in april fors lager:** t.o.v. begin maart -12% bij werknemers en -24% bij zelfstandigen. Het verschil tussen eind maart en april is beperkt, dus er lijkt sprake van stabilisatie.
- Hoewel het aantal binnengekomen aanvragen voor de NOW afneemt, ligt **het gebruik van de verschillende regelingen hoog.** Zo zijn er ondertussen bijna 120 duizend aanvragen NOW en 190 duizend aanvragen voor de TOGS. Er zijn inmiddels 149 duizend aanvragen van belastinguitstel. **Het niveau is nog laag, maar deze aanvragen stijgen recent zeer sterk.** Piek in aanvragen komt waarschijnlijk nog.

Kengetallen economie – Leading indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
AEX-index	629 (19 feb) 460 (27 mrt) 504 (7 april) 524 (22 mei)	<u>534 op 29 mei</u>	Na een dal van 404 punten lijkt de AEX wat te herstellen. De markt lijkt een recessie al wat te hebben ingeprijsd	De aandelenmarkt reageert ook sterk op beleid van centrale banken die momenteel flink verruimen.
Faillissementen (excl. eenmanszaken)	Maandcijfers: 259 (mrt) Weekcijfers: 46 (W19) 73 (W20)	334 (apr) <u>69 (W21, 18-22 mei)</u>	Zal blijven toenemen, licht stijgende trend in de weekcijfers vertaalt zich ook in het hogere cijfer voor april	In april een stuk meer faillissementen dan de voorgaande maanden (75 meer dan maart) en ook meer dan in dezelfde periode vorig jaar (53 meer). De data over faillissementen reageert altijd met enige weken vertraging. Bron: CBS.
Autoverkopen	33 duizend april 2019 in NL.	15 duizend (april 2020) – 53% op jaarbasis. Europees (19 mei): - 76% in april op jaarbasis	Zal zeer sterk dalen tov 2019	Gemiddelde prijs per verkochte auto is € 37K, en in 1 maand dus al omzetverlies van € 0,7 miljard in NL . Europees gaat het om vele miljarden (ca – 25 mrd). Bron: BOVAG/RVO, Acea .
Inschrijvingen en opheffingen Kamer van Koophandel	Week 6 maart: 6086 inschrijvingen 2763 opheffingen	<u>Week 21 – 15 mei t/m 21 mei:</u> 4211 nieuwe inschrijvingen 1941 opgeheven 71 faillissement		Bron: (KvK)
Betalingsverkeer: pin-transacties	105 mln (W11, pre-corona) 97 mln (W19) 94 mln (W20)	<u>Aantal pin-betalingen: 100 mln (W21, 18-24 mei)</u>	De afgelopen maand enig herstel , zal de komende weken langzaam oplopen bij het heropenen van sectoren.	Het aantal iDeal betalingen (in online winkels) lag in W21 bijna 30 procent hoger dan dezelfde week vorig jaar. De omzet via iDeal lijkt niet toegenomen. Bron: BVN.

Kengetallen economie – Reguliere indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Consumentenvertrouwen	-2 (mrt) -22 (1 ^e helft apr) -27 (2 ^e helft apr)	<u>-31 in mei</u>	Zal laag blijven, en mogelijk verder wegzakken (laagste punt ooit was in maart 2013 met -41)	De recente daling komt doordat het oordeel over de economie in de afgelopen 12 maanden fors negatiever is. Over de economische situatie in de komende 12 maanden is men nog nooit zo negatief geweest. De koopbereidheid kreeg een flinke klap, maar ligt voorlopig nog boven de niveaus uit de Eurocrisis. (CBS)
Producentenvertrouwen	28,7 (april)	<u>-25,1 in mei</u>	Zal (zeer) laag blijven	Het vertrouwen is in mei iets opgekrabbeld, maar ligt nog steeds op het op één na laagste niveau ooit. In de meeste branches van de industrie was het producentenvertrouwen wat minder negatief dan in april. (CBS)
Aantal werkenden (x1000)	9 057 (feb) 9 040 (mrt)	<u>8 880 (apr)</u>	Zal verder wegzakken	De daling van maart op april bedroeg 160 duizend personen, dat is de sterkste daling sinds het CBS deze cijfers meet. Bron: CBS.
Bbp-groei (k-o-k)	K3 2019: 0,4% K4 2019: 0,4%	-1,7% (K1 2020)	Vooraf voor K2 wordt een forse daling met 10-20% verwacht.	In de eerste twee maanden groeide de economie nog. Maar sinds de tweede helft van maart is een ongekende teruggang in economische activiteit te zien. (CBS)
Afzetprijzen industrie (j-o-j)	2,2% (jan) 0,9% (feb)	-3,8% (mrt)		De olieprijs lag in maart bijna 48 procent lager dan een jaar eerder. De ontwikkeling van de afzetprijzen in de industrie hangt sterk samen met de olieprijs. Producten van de aardolie-industrie waren in maart 41,5 procent goedkoper, (CBS)
Dagproductie industrie (j-o-j)	0,9% (jan) -1,3% (feb)	-2,5% (mrt)	Zal verder afnemen in april	In de meeste bedrijfsklassen van de industrie lag de productie lager. De productie van de transportmiddelenindustrie kromp het hardst. De machine-industrie groeide daarentegen. (CBS)
Uitvoer (j-o-j)	3,9 (jan) 3,3% (feb)	-4% (mrt)	Gaat verder dalen	Er werden vooral minder transportmiddelen en machines uitgevoerd. Het volume van de import was in maart 3,7% kleiner dan een jaar eerder. (CBS)

Liquiditeitsproblemen voor een groeiende groep ondernemers

Maatregelen	Totale aantallen	Totaal bedragen	Prognose
Uitstel aflossing bij banken	<u>130.500</u> uitstel, 7% van de ondernemingen* (19 mei)	<u>€ 2,9 miljard</u> (19 mei)	Zal toenemen, maar stijging lijkt af te vlakken. Was een week geleden nog 2,8 miljard
Lening en kredietruimte bij banken (zonder overheidsgarantie)	<u>12.500</u> , bijna 1% van de ondernemingen (19 mei)	<u>€ 8,3 miljard</u> (19 mei)	Zal toenemen, maar stijging lijkt af te vlakken. Was een week geleden nog 7,8 miljard
Aanvragen belastinguitstel bij Belastingdienst	<u>149.000</u> , 8% van de ondernemingen <i>Laatste dagen een sterke oploop</i>	<u>€ 6,4 miljard</u> (29 mei)	Zal (sterk) toenemen; met name veel ondernemers, die voor de omzetbelasting kwartaalaangifte doen, moeten nog uitstel aanvragen.

* Volgens het CBS waren er in NL in 2019 circa 1,85 mln ondernemingen

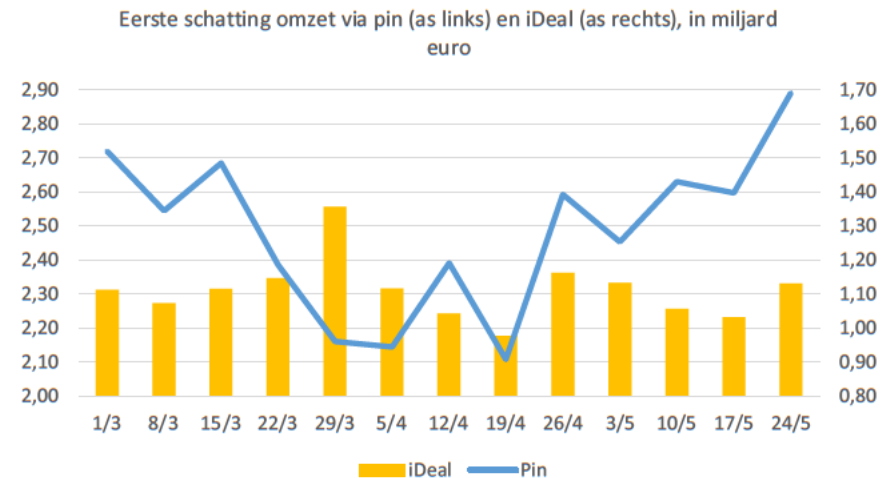
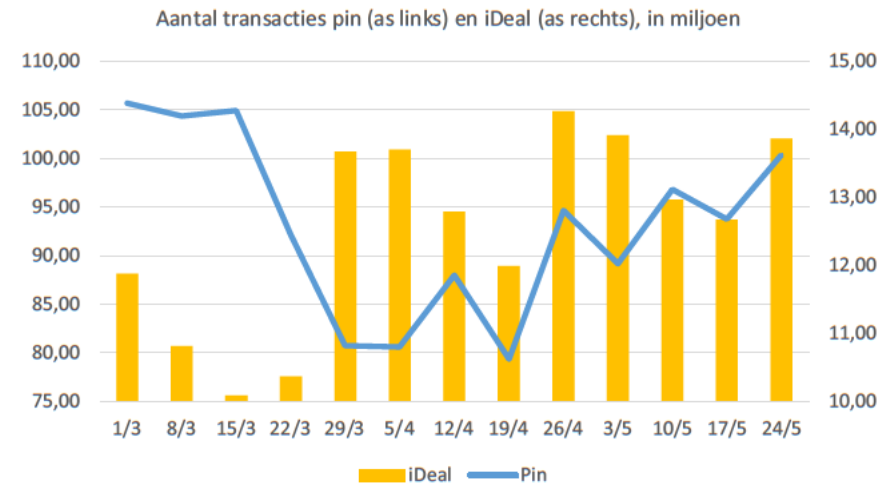
Betalingsverkeer herstelt enigszins

- Na het dieptepunt (-25%, in april) is **het aantal pinbetalingen enigszins hersteld** (-4% in W21, van 18-24 mei) t.o.v. de periode voor corona.
- De **totale waarde van de pinbetalingen lijkt ook te herstellen**. In april lag de omzet nog ruim 20% lager dan voor corona. In W21 lag de omzet voor het eerst weer hoger dan voor corona, hoewel het hier gaat om een eerste ruwe schatting.
- Het **aantal iDeal betalingen** (in online winkels) **ligt nog steeds fors hoger** dan voor de coronamaatregelen (in W21 27% hoger dan dezelfde week vorig jaar). De **omzet via iDeal is niet gestegen** tov van de periode voor corona, maar ligt wel 10% hoger dan dezelfde periode vorig jaar
- **Grootste dalers** waren de categorieën vrijetijdsbesteding buitenshuis (-67%) en uiterlijk (-64%)

Bron: [NBV](#)

Bron: [ING](#)

1-6-2020

Actuele onderzoeken (I) – stevige economische krimp verwacht

- Verschillende instanties hebben ramingen gegeven voor de economische groei. De omvang loopt uiteen, **maar er is consensus dat de Nederlandse economie een stevige krimp staat te wachten in 2020.**

Ramingen voor NL	BBP 2020	BBP 2021
CPB (scenariostudie, link)	-1,2% tot -7,7%	+3,8% tot -2,7%
Europese Commissie (link)	-6,8%	+5%
IMF (link)	-7,5%	+3%
ING (link)	-6% tot -8%	
Rabobank (link)	-5%	

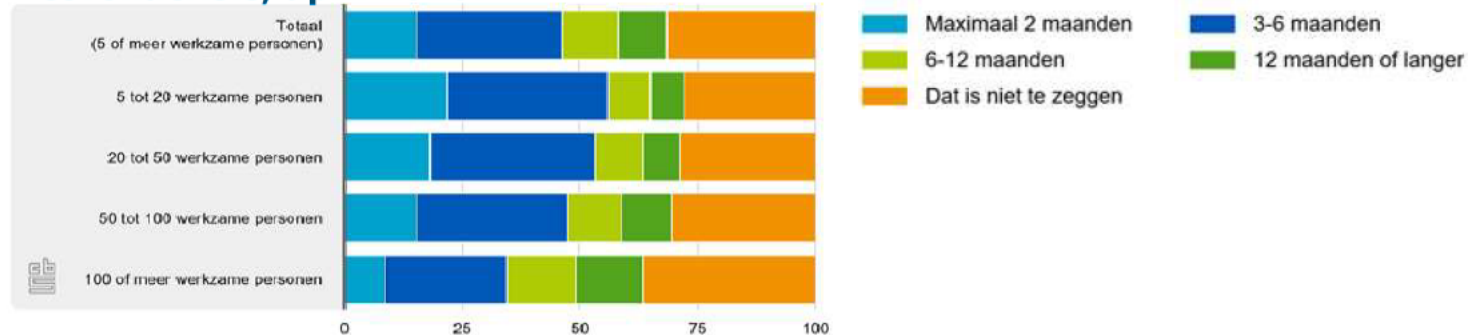
- De eerstvolgende raming van het CPB verschijnt op 16 juni.

Actuele onderzoeken (II) – vrees voor faillissementen

- Ongeveer **15% van de banen (goed voor en 11% van het bbp) kan niet kan functioneren op 1,5 meter**. Bron: RaboResearch 16 april, ([link](#))
- Helft ondernemers vreest voor voortbestaan als coronacrisis nu nog 6 maanden langer aanhoudt. **15% als huidige situatie nog 2 maanden zo blijft**. Bron: CBS, 8mei ([link](#))

Voortbestaan bedrijf bij aanhoudende coronacrisis, april 2020:

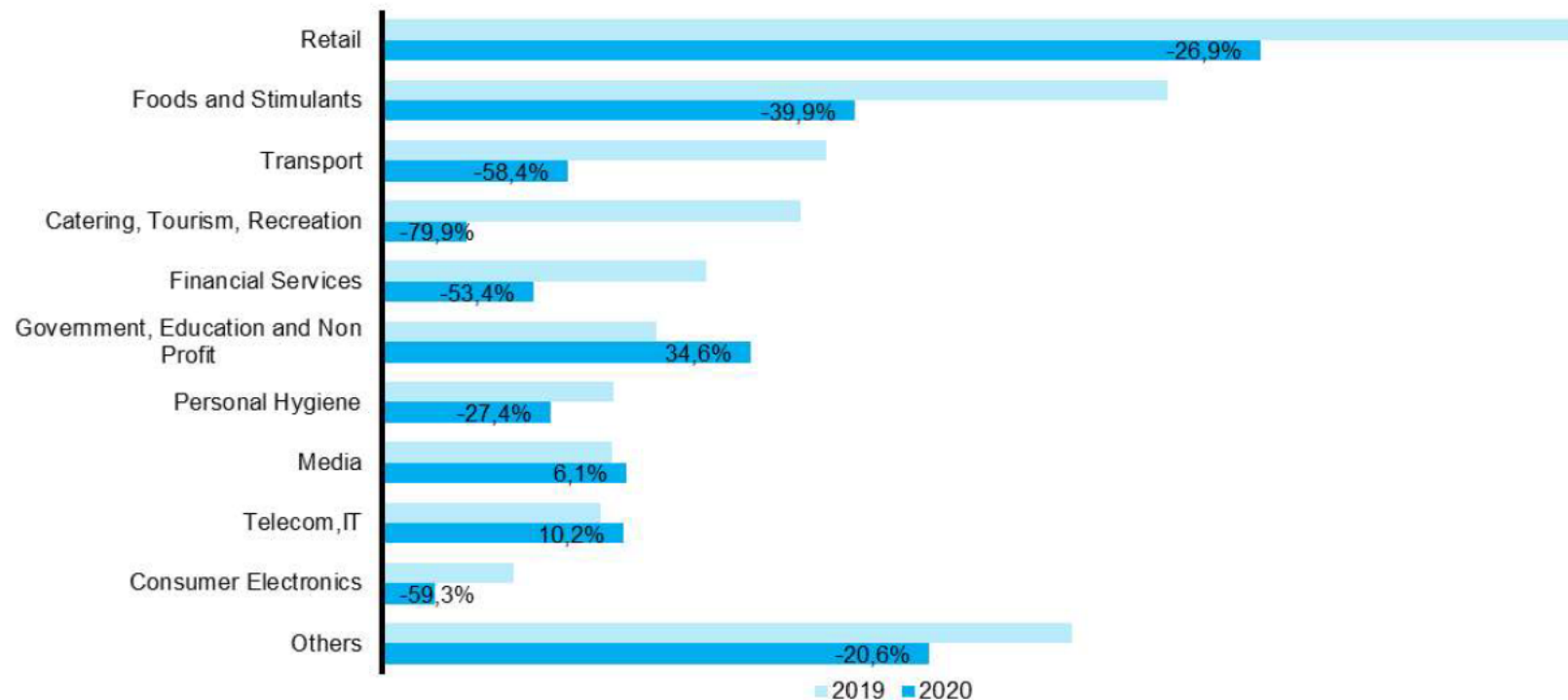

- **De bezettingsgraad van de industrie** was met 74,2% in april 2020 lager dan het dieptepunt in 2009 (74,4%) en ruim lager dan in januari 2020 (82,7%). De daling van april t.o.v. januari 2020 (-10,3%) is bovendien de grootste daling ooit gemeten binnen een kwartaal. De productiedaling in de dienstensector was nog groter: -15,2%-punt (van 78,3% naar 66,4%). Bron: CBS, 29 april ([link](#))

Actuele onderzoeken (III) – Daling advertentie-uitgaven in NL vanwege negatieve verwachtingen behalve bij de overheid

Advertentieuitgaven (van Nielsen) in miljoenen euro's vergelijking 2019 en weken coronacrisis 2020 (data tot 17 mei). 7 uit 10 categorieën dalen. Totaal daalt met 32,5% t.o.v. 2019.

Actuele onderzoeken (IV) - initiële afname vervoer en nu weer een geleidelijke toename

update van 27 mei

Verkeer & vervoer

- Autoverkeer met 16% afgenomen (maximaal was dit 41%)
- Vrachtverkeer met 3% toegenomen (maximaal was een 5% afname)
- Gebruik OV met 79% afgenomen (dit was maximaal 87% minder)

Reisgedrag

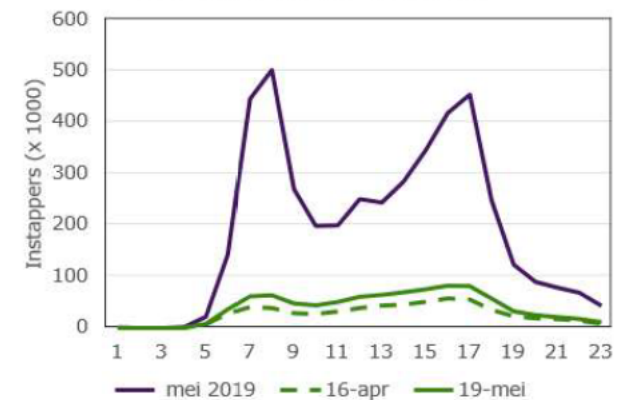
- Het aantal verplaatsingen naar de werkplek is gedaald met 32% (dat was 44% minder)
- De hoeveelheid rondjes doen (fiets en lopen) is met 30% gestegen (dit was 57% meer)
- Thuiswerken is toegenomen tot 68% (dit was 32% voor de coronacrisis)

Verkeersveiligheid & milieu

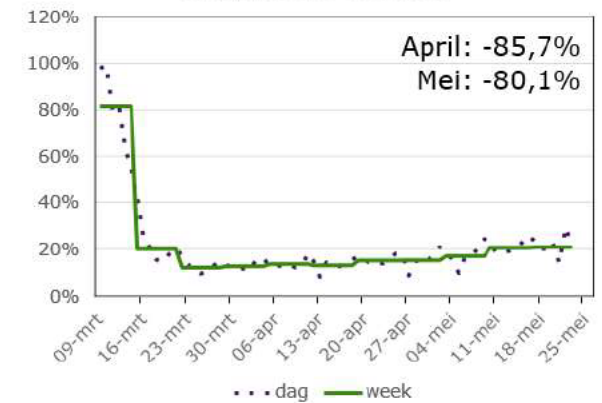
- Het aantal ongevallen is met 63% gedaald, het aantal gewonden met 57%
- Op leefniveau is concentratie NO₂ met 10%-20% gedaald
- Verkeerslawaaï is met 6-7 dB afgenomen

Openbaar vervoer

Instappers per uur van de dag

Instappers per dag/week

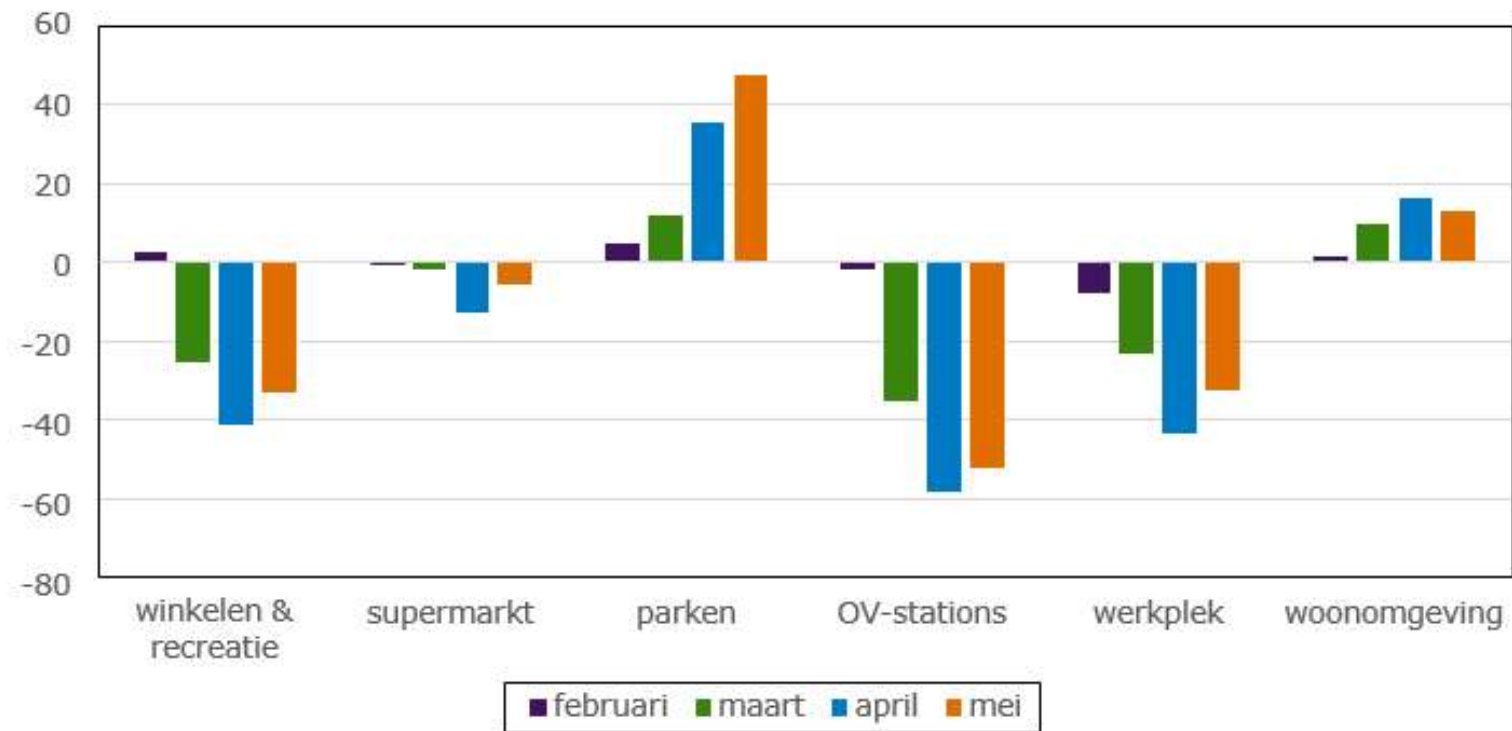

Bezetting OV

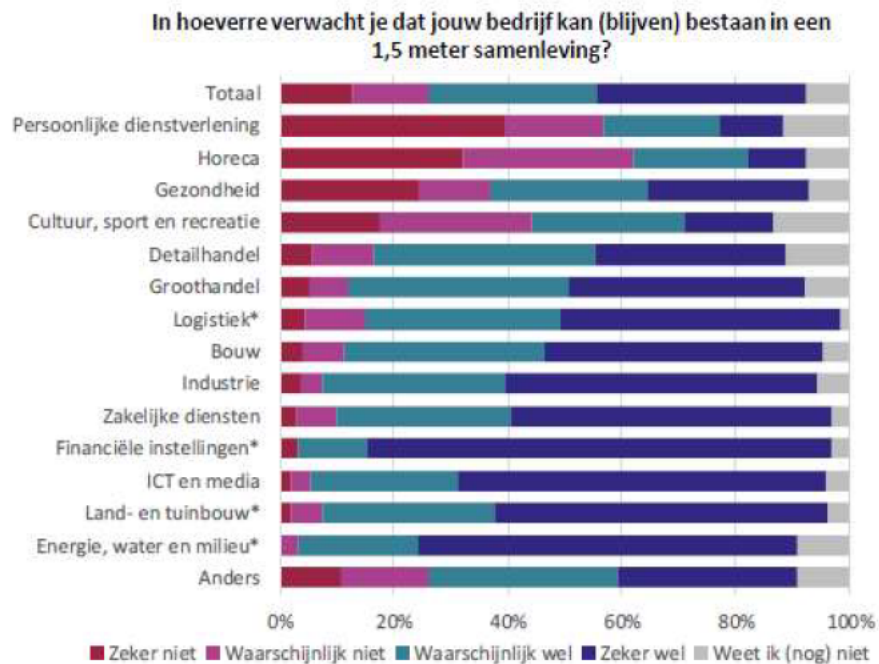
Actuele onderzoeken (IV) - forse afname verplaatsingen

Bestemmingen (Google COVID-19 Community Mobility Report)

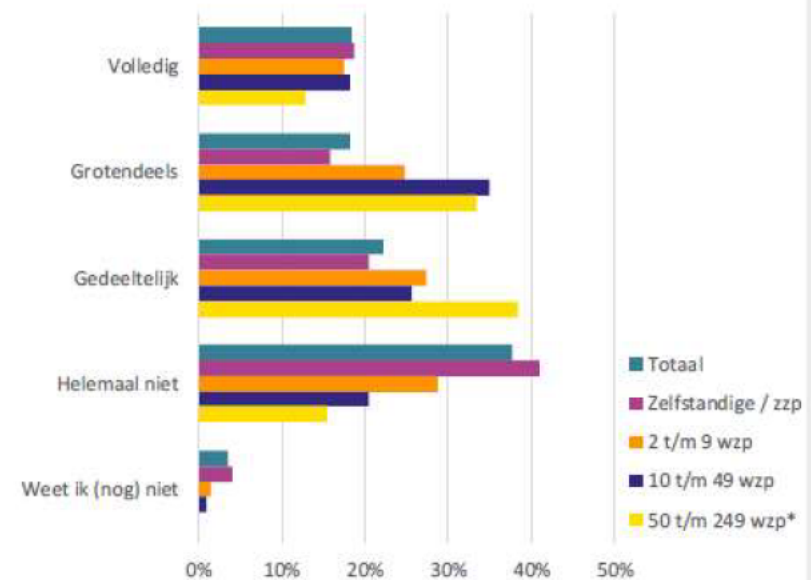

Actuele onderzoeken (V) – KvK flitspeiling 1,5m samenleving: 1/4 ondernemers denkt niet te kunnen bestaan en 2/5 hieraan aangepast

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?
Basis: alle deelnemers aan Flitspeiling 3 (n=5.793)

Recente onderzoeken (II)

Terugval woningmarkt verwacht in tweede kwartaal

- **Huizenprijzen en verkopen bestaande koopwoningen blijven stijgen.** In april 9% meer transacties en prijzen +7,3% j-o-j (data loopt Kadaster loopt wel 2 maanden achter).
- **Vooruitzichten voor 2020K2 zijn negatief:**
  - De verwachte koopovereenkomsten (vermoedelijk ook beleggingen, huurmarkt en nieuwbouw) tussen 23 maart en 12 april zijn volgens een peiling bij makelaars **gedaald met 43% j-o-j**. Bron: vastgoedadviseur Colliers International ([link](#))
  - Het vertrouwen in de woningmarkt neemt af. Bron: Vereniging eigen Huis ([link](#))
- **Prognose: Transacties komen dus vrijwel zeker flink in de min, huizenprijzen onzeker.**

CPB-scenario	Huizenprijzen basispad tm 2021	Omslag door schok	Huizenprijzen na schok	Hh met restschuld (nu 4%), tot 2021K4	Omslag transacties door schok
3 maanden (s1)	12,0%	-1,3%	10,7%	2%	-4,7%
6 maanden (s3)	12,0%	-17,8%	-5,8%	6%	-43,9%
12 maanden (s4)	12,0%	-27,4%	-15,4%	13%	-57,4%

Bron: FIN en restschuldschattingen DNB

Arbeidsmarkt (I) – Ramingen werkloosheid

		CPB	Europese Commissie
		Scenario's coronacrisis	Spring Forecast
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	2020	4,0 tot 6,3	5,9
	2021	4,5 tot 9,4	5,3

- Volgens de scenarioanalyse van het [CPB](#) loopt de werkloosheid in **2020 op tot 4% of 6,3%**, afhankelijk van de duur van de contactbeperkingen en de diepte van de economische doorwerking. De werkloosheid loopt verder op in **2021 (4,5% tot 9,4%)**.
- Volgens de [spring forecast](#) van de Europese Commissie **ligt de Nederlandse werkloosheid onder die van de Eurozone** (9,6% in 2020 en 8,6% in 2021).
- Deze raming ligt wat betreft de werkloosheid in 2020 **tussen scenario II en III** van het CPB in, namelijk op 5,9%. In tegenstelling tot het CPB verwacht de Commissie **in 2021 een terugloop naar 5,3%**.

Arbeidsmarkt (II) – Stijging werkloosheid en daling aantal werkenden nog nooit eerder vertoond

Het aantal werkenden is met **160 duizend gedaald. Dat is de sterkste daling sinds 2003**, het beginpunt van de meting door het CBS. Er zijn nu ongeveer 8.880 duizend werkzame personen, vergelijkbaar met eind 2018.

De daling zit **vooral bij jongeren (104 duizend)**.

Het aantal werklozen is met 41 duizend gestegen* en bedraagt nu 305 duizend. Dit niveau is vergelijkbaar met juni 2019. **Het werkloosheidspercentage is van 2,9% tot 3,4% gestegen, de grootste stijging sinds 2003.**

Afgaande op de ramingen, zal de werkloosheid verder stijgen.

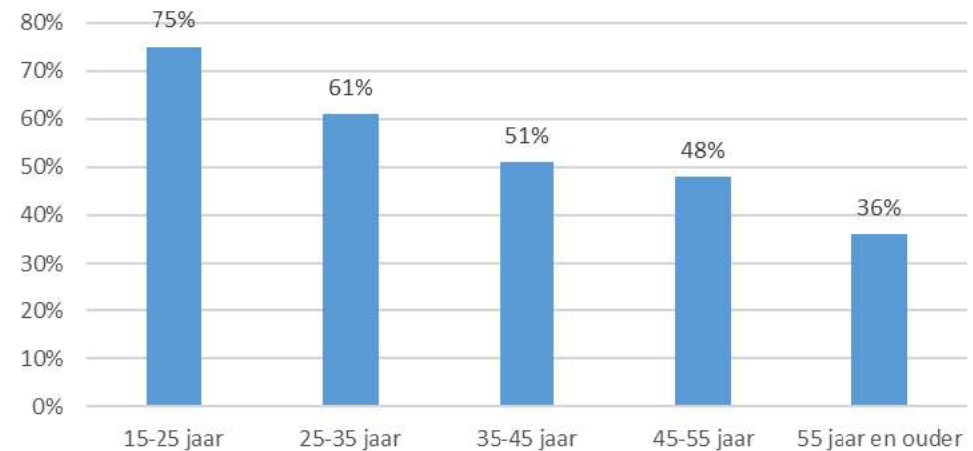
Bron: [CBS](#).

Arbeidsmarkt (III) – WW-uitkeringen in april fors gestegen, met name onder jongeren

- Het aantal **lopende WW-uitkeringen** bedraagt in april 292.100, dat is een **stijging van 16,7% ten opzichte van maart**.
- Het aantal **nieuwe WW-uitkeringen** ligt in april (73.700) **95% hoger** dan in maart.
- Het aantal nieuwe uitkeringen **steeg voor alle leeftijdsgroepen, maar lag voornamelijk bij jongeren (15-25 jaar)**. Deze stijging lag lager dan die van vorige maand. De stijging is in absolute termen beperkt (3.300).

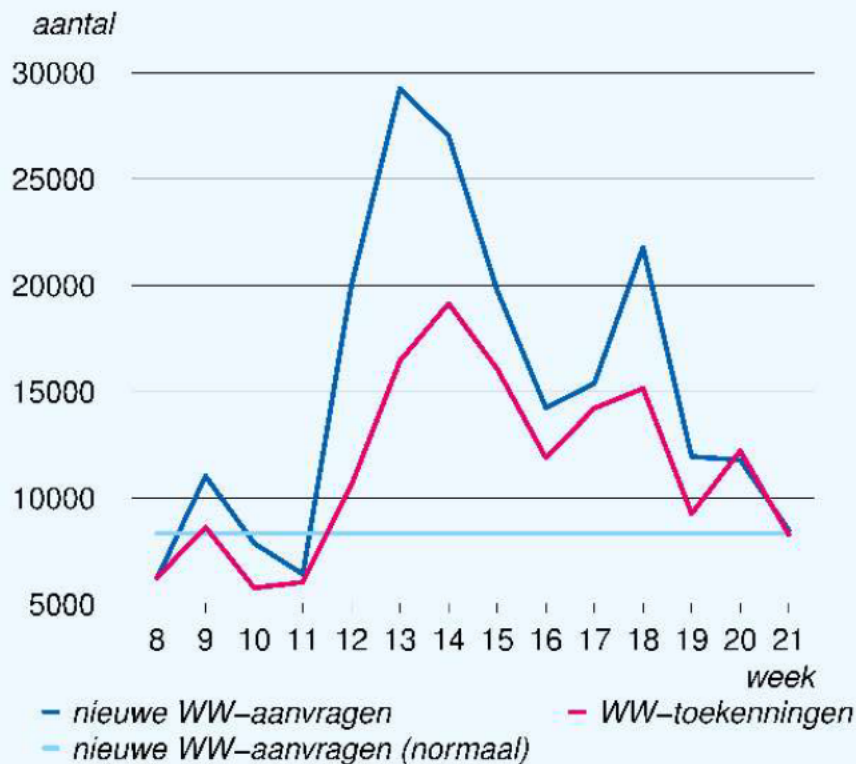
Groei nieuwe WW-uitkeringen (per week) van maart op april

Arbeidsmarkt (IV) – Wekelijkse WW-instroom blijft hoog

WW-aanvragen en -toekenningen per week

- Het aantal **WW-aanvragen** schoot omhoog in W12 (de eerste week met coronamaatregelen) en **piekte in W13**. Na een daling volgde een tweede piek in W18.
- De WW-aanvragen vertalen zich **vertraagd door in WW-toekenningen**. De piek lag in W14 (220% hoger dan in W11).
- In W21 (week van 18 mei) liggen de aantallen weer op het normale / pre-coronaniveau. Dat komt deels vanwege een kortere werkweek ivm Hemelvaart.

Arbeidsmarkt (V) – WW-aanvragen internationaal opgelopen

Land	Aantal en vergelijking met pre-coronacijfers
NL	Het aantal WW-aanvragen lag tijdens de piek in W13 (23 mrt – 29 mrt) op omstreeks 30.000 aanvragen, ongeveer drie keer hoger dan wat volgens het UWV normaal is , namelijk 8.300 aanvragen.
VS	In de week van 4 mei waren er bijna 3 miljoen werkloosheidsaanvragen. Normaalgesproken zijn er 300 tot 400 duizend aanvragen per week. In de piek van 2009 waren er 700 duizend. De werkloosheid is inmiddels opgelopen tot <u>bijna 39 miljoen</u> . De toename van de afgelopen weken is ongelijk verdeeld; 40% van de huishoudens met salaris onder de 40.000 dollar heeft een baan verloren. Het aantal mensen met een baan daalde zelfs met meer dan 20%.
Canada	In april is het werkloosheidspercentage opgelopen tot 13,9% , het hoogste sinds 1982.
Denemarken	Het aantal nieuwe WW-aanvragen was in W12 (16 – 23 mrt) 3,7 keer hoger dan het jaar daarvoor . In W14 (30 mrt – 5 apr) was dit 2,4 keer hoger.
Noorwegen	In 2020 waren er 365.800 aanvragen ingediend (stand medio april). Dat is aanzienlijk hoger dan in heel 2019 (160.500).
VK	In april zijn 856.500 aanvragen ingediend.

Arbeidsmarkt (VI) – Sommige sectoren hard geraakt, daar werken vooral flexers

Tabel 1 Verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020

Verhuur en overige zakelijke diensten* Horeca Cultuur, sport en recreatie Luchtvaart Sierteelt	zeer grote krimp
Detailhandel non-food Metaal en technologische industrie Overige dienstverlening** Autohandel Personenvervoer over land	grote krimp
Specialistische zakelijke diensten*** Groothandel Bouwnijverheid Overige industrie**** Goederenvervoer Logistieke diensten Chemische industrie	gemiddelde krimp
Onderwijs Detailhandel food Financiële instellingen Informatie en communicatie Voedings- en genotmiddelenindustrie Verhuur van en handel in onroerend goed Energie, water en afval Fruit- en groenteteelt	geen/kleine krimp
Gezondheids- en verzorgingszorg Openbaar bestuur Post en koeriers	groei

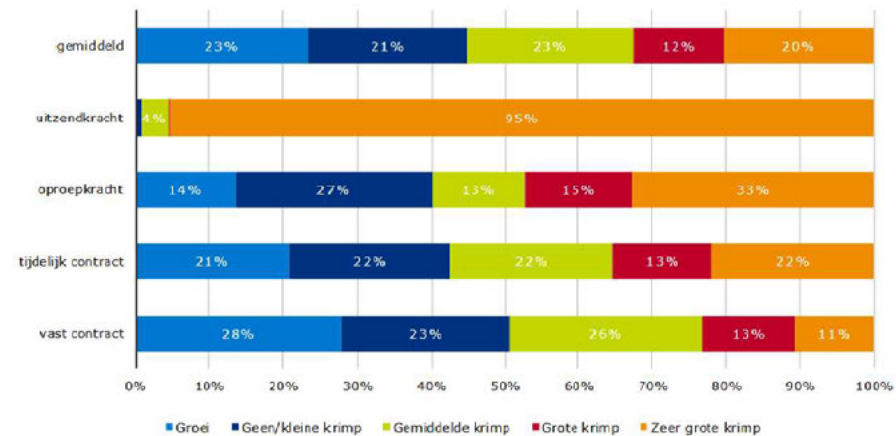
* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Figuur 2 Percentage werknemers naar arbeidsrelatie en impact door het coronavirus

Deze sectoren komen **overeen met de sectoren waarin de WW-uitkeringen in april het hardst stegen: schoonmaakbranche (+91%), uitzendbedrijven (+87%), detailhandel (+69%), cultuur (+67%) en de horeca en catering (+60%).**

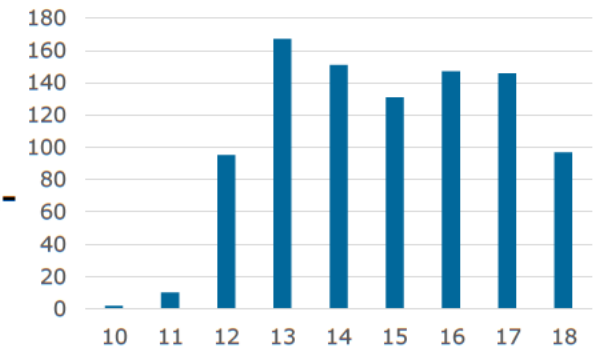
In de maand maart nam de WW vooral toe bij uitzendbedrijven, horeca en catering en cultuur.

Arbeidsmarkt (VII) – Werkomstandigheden

- Het aantal meldingen voor de ZiekteWet ligt na een stijging in W12 (16-22 mrt) **onder het gebruikelijke niveau.** (UWV)
- Het CBS meldt dat het ziekteruim van het eerste kwartaal van 2020 **met 5,2% op het hoogste niveau** sinds 2003 ligt.
- Door het ontbreken van een ergonomische werkplek heeft **24% van de thuiswerkers lichamelijke klachten**, blijkt uit een inventarisatie van R-GO.
- In 2020 heeft ISZW t/m 1 mei **946** corona gerelateerde meldingen ontvangen, dit is **26%** van het totale aantal meldingen.
- **De helft** van de meldingen gaat over te **weinig afstand** kunnen houden op de werkvloer, gevolgd door onvoldoende hygiënische maatregelen.
- **27%** van de meldingen komt uit de **groot- en detailhandel**.
- 60% van de meldingen wordt onderzocht door ISZW.
- Bedrijven krijgen tot nu toe nauwelijks boetes als zij hun werknemers niet goed beschermen tegen Corona op de werkvloer. Dit blijkt uit een inventarisatie van vakbond CNV.

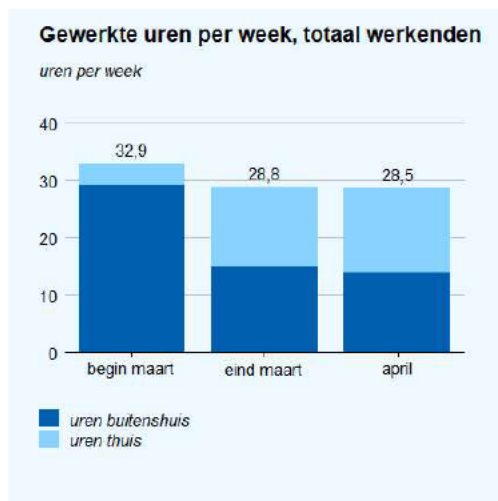
Aantal per week gemelde corona-klachten bij ISZW

Arbeidsmarkt (VIII) - Forse daling gewerkte uren (nieuwe figuren)

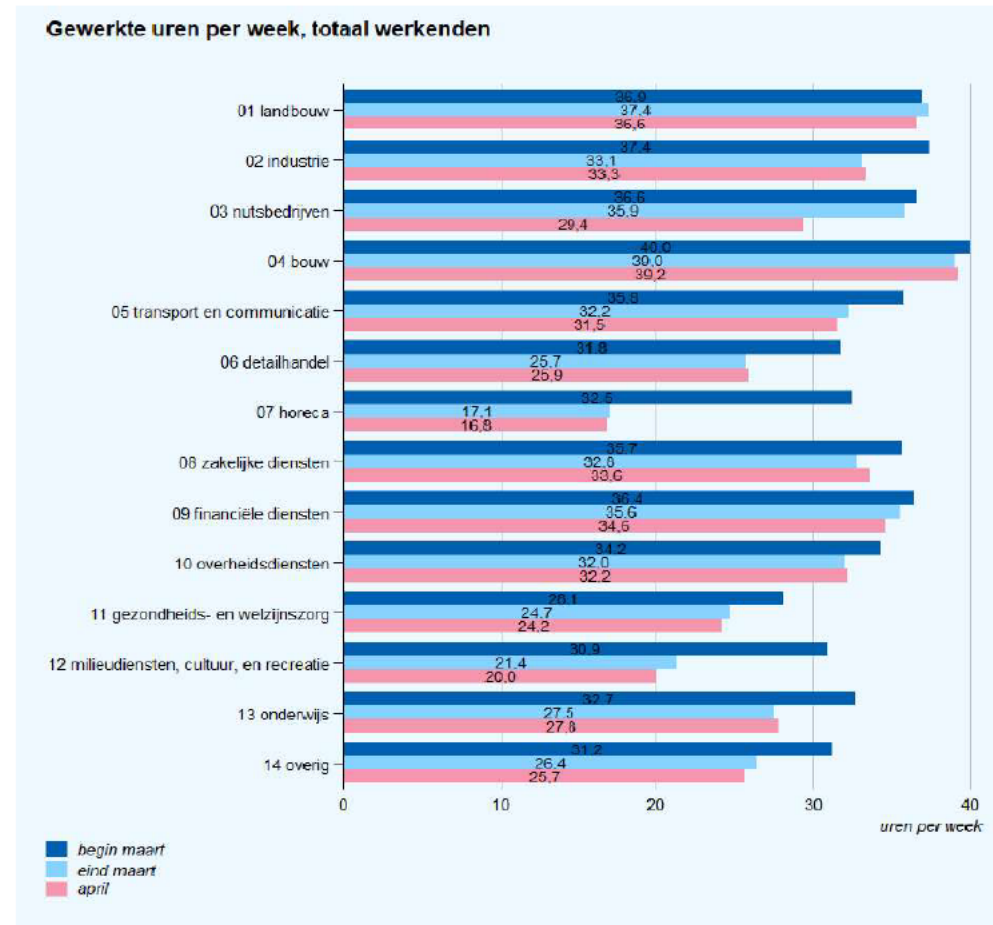
Het **aantal gewerkte uren van werkenden daalde van 32,9 uur per week begin maart naar 28,8 uur per week eind maart (-12,5%)**. De daling bij zelfstandigen (-24%) was groter dan die bij werknemers (-12%). In april was sprake van stabilisatie.

De afname in gewerkte uren verschilt per sector. De **grootste dalingen** zijn te vinden in de sectoren **horeca** (-15,7 uur per week) en **milieudiensten, cultuur en recreatie** (-10,9 uur). Het aantal gewerkte uren in sommige sectoren blijft **relatief stabiel**, zoals bij de **financiële diensten** (-1,8 uur) en in de **bouw** (-0,8 uur).

Bron: CPB (2020), Arbeidsmarkt: sterke daling gewerkte uren

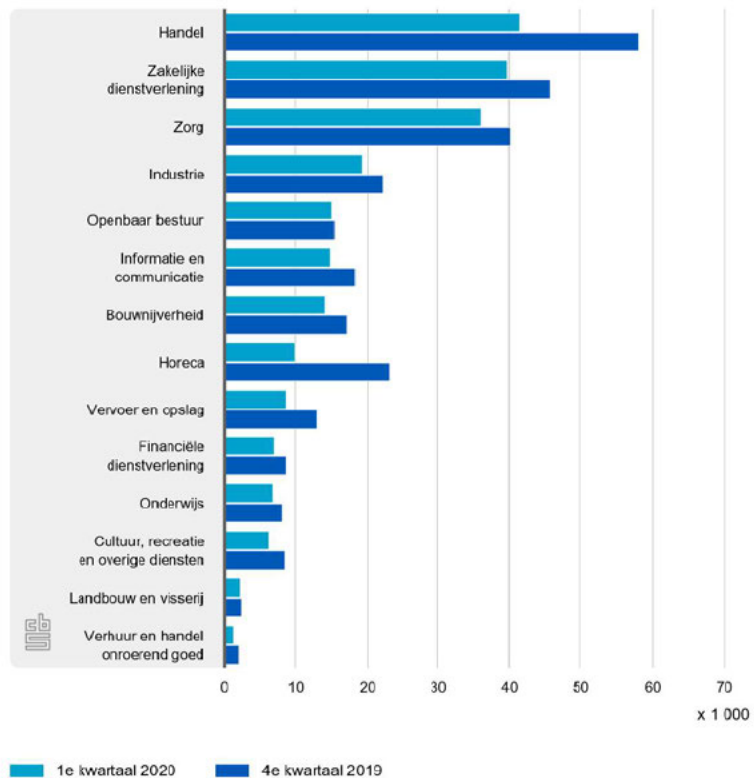
1-6-2020

Arbeidsmarkt (IX) – Forse daling vacatures

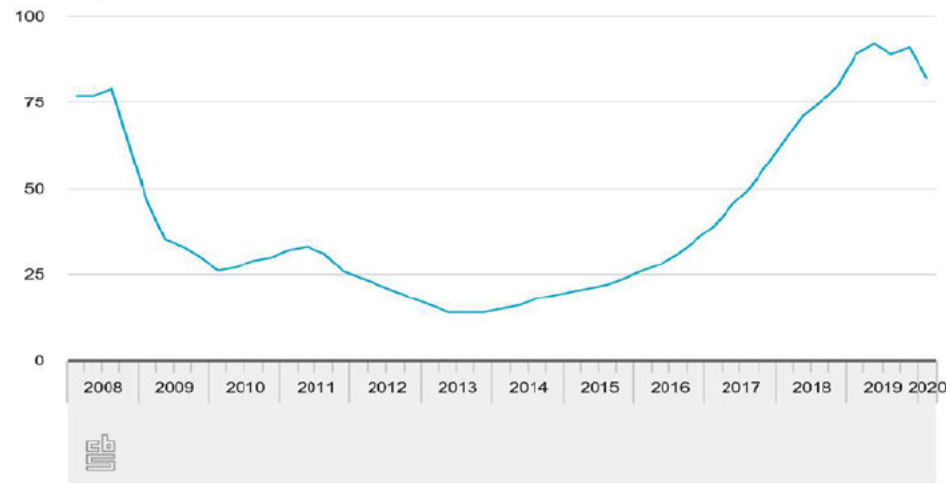
Openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

- Einde van Q1 2020 waren er 60 duizend vacatures minder dan Q4 2019, een afname van 21%.
- Door de afname van het aantal openstaande vacatures liep de **spanning op de arbeidsmarkt** terug naar gemiddeld 82 vacatures per 100 werklozen. In Q4 2019 waren dat er nog 91.

Bron: [CBS](#)

Spanning op de arbeidsmarkt
vacatures per 100 werklozen

Arbeidsmarkt (X) - overzicht onderzoeken

Week 22 (25-05)

- [Wijzer in geldzaken](#) rapporteert dat 11% van de Nederlanders aangeeft redelijk moeilijk tot heel moeilijk rond te komen. Naast mensen met een bijstandsuitkering zijn dit voornamelijk laagbetaalde zzp'ers en laagbetaalde flexwerkers.

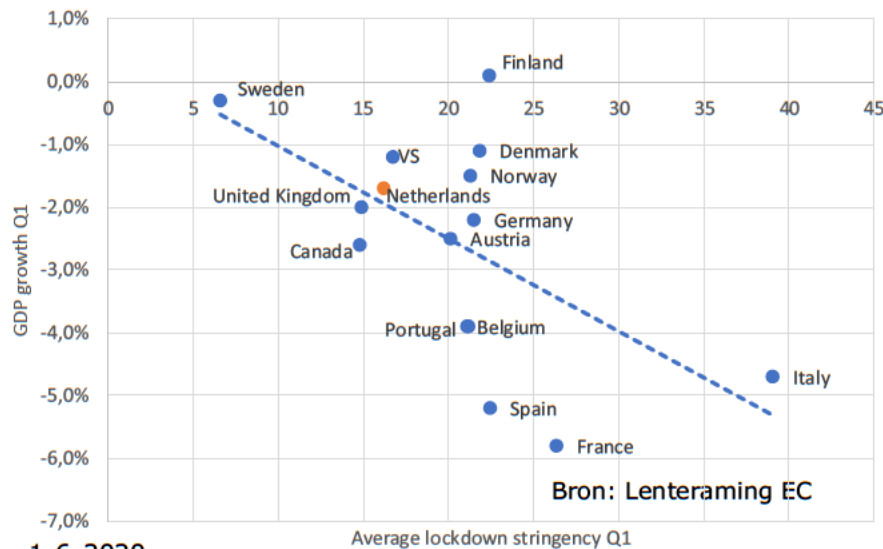
Eerder onderzoek

- [Divosa](#) rapporteert op basis van gegevens uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen dat het **aantal aanvragen voor een bijstandsuitkering in maart 2020 met 56%** is gestegen t.o.v. de maand ervoor. De Benchmark bevat gegevens van **179 gemeenten die 61% van het bijstandsbestand representeren**. Het **aantal toegekende bijstandsuitkeringen** is in maart **licht gestegen**.
- [ABU](#) meldt dat voor de uitzendbranche tussen 23-03 en 19-04 **het aantal uren met 24% en de omzet met 17% daalde** t.o.v. dezelfde periode in 2019. De sterkste daling van het aantal gewerkte uren was in de technische sector (36%). [45.000](#) (17%) uitzendkrachten hebben hun baan verloren, 16.000 van deze krachten zijn herplaatst in cruciale beroepen.
- Het [CBS](#) meldt dat het aantal flexibele contracten in 2020K1 in een jaar tijd met ongeveer 102 duizend is gedaald. De afname is het grootst onder uitzendkrachten (39 duizend). De daling zette halverwege 2019 al in. Ten opzichte van 2019K4 hadden uitzendkrachten en tijdelijke werknemers zonder vaste uren vaker geen baan dan in diezelfde periode een jaar eerder.

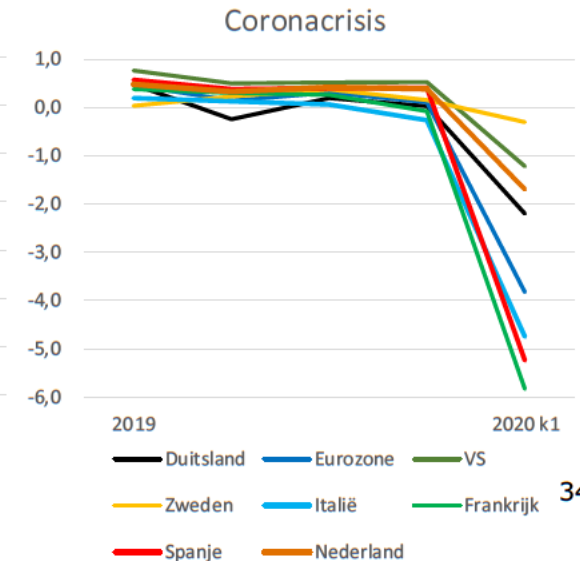
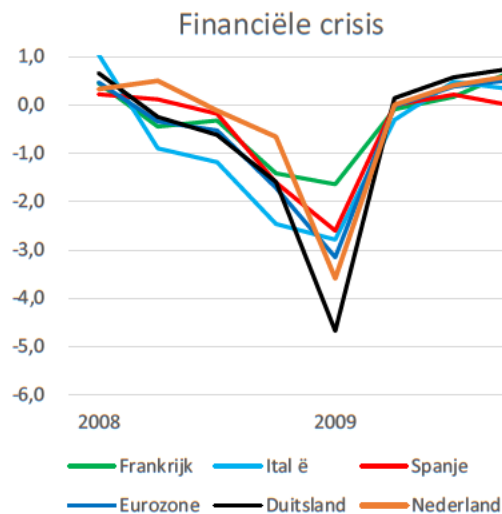
Kengetallen - Internationaal

- **De eerste cijfers voor het 1^e kwartaal zijn binnen, en voorspellen niet veel goeds voor het 2^e kwartaal.** Het negatieve effect van twee weken corona is zeer groot, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008.
- **De lenteraming van de Commissie sluit aan bij dit beeld en voorspeld voor de EU een ongekennde krimp van 7,4% in 2020.** In 2021 verwacht de EC een gedeeltelijk herstel, met 6,1% groei. De inhaalgroei berust op meerdere aannames, waaronder dat de pandemie onder controle blijft nadat de beperkende maatregelen versoepeld worden.
- **Verschillen in lockdownmaatregelen Europa zichtbaar in bbp-cijfers.** Er lijkt sprake van een bepaalde mate van correlatie tussen de stringendheid van lockdownmaatregelen en de bbp-daling.

1-6-2020

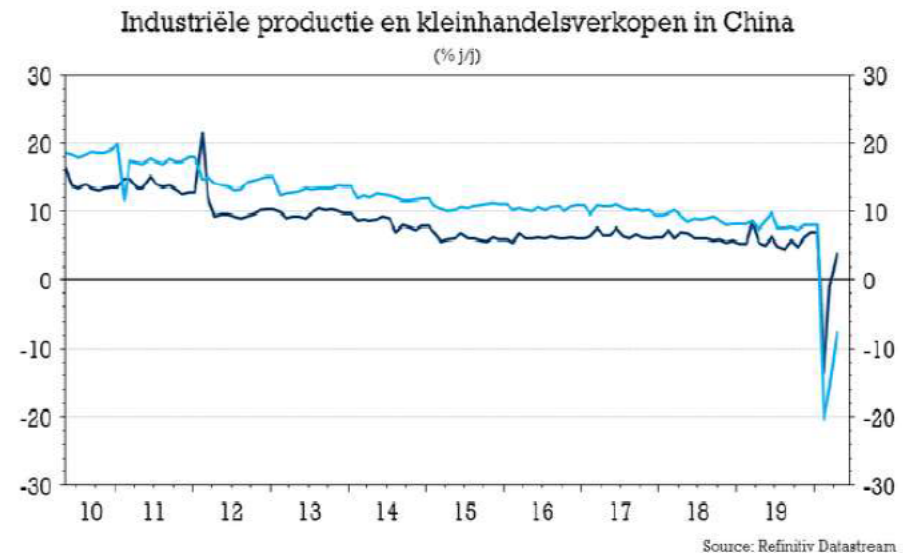
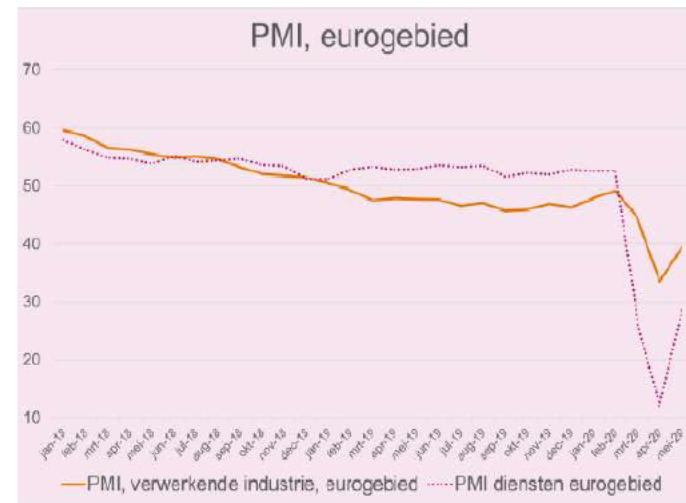
Bron: OESO, Oxford; Coronavirus Government Response Tracker

Kengetallen - Internationaal

- **Aantal WW-uitkeringen in het VK in april naar het hoogste niveau sinds 1996.** Het aantal WW-uitkeringen nam toe met 69% naar circa 2,1 miljoen uitkeringen. Verwacht wordt dat het Britse werkloosheidspercentage in de huidige periode kan oplopen tot 10%, vanaf 3,9% in maart.
- **Eurogebied:** PMI's bleven laag in mei, maar niet zo laag als in april. Voor de industrie steeg de PMI van 33,4 tot 39,5 (voorlopig cijfer) en voor de dienstensector van 12,0 naar 28,7. De cijfers duiden nog steeds op economische krimp ten opzichte van de vorige maand (waarde van <50) maar de krimp lijkt af te vlakken.
- **China:** economie pruttelt, nog geen duidelijk herstel in april. De industriële productie steeg met 3,9% t.o.v. een jaar eerder, eerste stijging dit jaar (maart -1,1%), terwijl de detailhandelsverkopen afnamen met 7,5% (maart -8,3%)

Uitgelicht – Internationaal – veel vergelijkbare maatregelen

Schematisch overzicht nationale maatregelen EU-27

Soort maatregel	EU LS die maatregel nemen	Achtergrond
Werktijdverkorting	NL, DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, ZWE, OOS, IER, LUX, VK, TSJ, HON, LIT, POL, SLK	
Uitstel fiscale en sociale betalingen (uitstel belastingen en premies ter bevordering liquiditeit ondernemers)	NL, DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, OOS, TSJ, GRI, MAL, POL, POR, SLV, SLK, ZWE, EST, LET, LUX, VK, BUL, FIN, IER, LIT, ROE, HON	VB: DUI ziet ook af van handhavingsmaatregelen en verzuimboetes en vergemakkelijkt aanpassen voorlopige belastingaanslagen
Garanties op bedrijfsleningen	Bijna alle EU LS	VB: DUI heeft via staatsbank KfW een operatie van 600 miljard aangekondigd ter garantie van leningen aan bedrijven en ongelimiteerde liquiditeitssteun
Inkomensondersteuning ZZP & MKB	NL, BEL, SPA, ITA, IER, FIN, MAL, POR, TSJ, VK, DK, DUI, FRA, ZWE, POL, LUX, SLV, SLK, OOS	POR – voor de werknemers die thuis moeten blijven voor de kinderen en niet kunnen telewerken.
Ondersteuning parttimers	ZWE, OOS, DK	
Tegemoetkomingen Ziekteverzuim	IER, SPA, ZWE, DK, VK, EST, LET, SLV, FRA, LIT, POR, ITA	EST - eerste 3 dagen SLV – alleen voor COVID-19 patienten POR – 14 dagen voor werkers die in zelf-quarantaine moeten (of met kinderen of kleinkinderen)
Fonds ter compensatie geannuleerde evenementen	DK, SPA, EST, ZWE	
Ondersteuning exportbedrijven	ITA, DK, FRA, ZWE, POL, VK, LUX, KRO, OOS, SPA, <u>TSJ</u>	
Extra FDI screening		10.2a 11.1
Exit-strategie omringende landen algemeen	BEL, DUI, FRA, ITA, VK, DK, LUX, OOS, SPA, ZWE, ZWI, LIT, TJE, POL, GRI, <u>CYP</u> , <u>SLV</u> , <u>POR</u>	Europese landen hebben vergelijkbare maatregelen genomen, maar er zijn verschillen (striktheid; afdwingbaarheid; looptijd). Voorlopig bieden de exitstrategieën een diffuus totaalbeeld. Afvlakken van besmettingen geldt doorgaans als voorwaarde voor afschaling en testen, apps en mondkapjes zijn middelen die bij een exitstrategie worden overwogen.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
NOW (Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid)	<u>127.000 aanvragen (t/m wo 20 mei)</u> 122.000 aanvragen (t/m vr 15 mei) 118.000 aanvragen (t/m do 8 mei)	<u>Stand wo 20 mei: 2,2 miljard euro aan voorschotten verstrekt.</u> Hierbij hoort een totale aangevraagde subsidie van <u>8,2 miljard euro</u> .	De NOW-regeling is op maandag 6 april gestart . Het merendeel van de aanvragen (75.000) werd ingediend in de eerste vier dagen , te weten op 6 april (38.000), 7 april (18.500), 8 april (10.500) en 9 april (8.000). Het aantal aanvragen per week neemt af. Aan het einde van de eerste week (W15) waren er 81.500 aanvragen ingediend. Voor W16 en W17 is dit aantal 2.000 en voor W18 1.000. In W19 en W20 liep het totaal aantal aanvragen terug tot 4.000 en 5.000. Er zijn tot nu toe ongeveer 8.200 afwijzingen .
Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers)	360.000 aanvragen (27 mei) 350.000 aanvragen (20 mei) 347.000 aanvragen (13 mei)		SZW gebruikt een gestratificeerde schatting om het landelijk gebruik van de Tozo te schatten. De schatting is gebaseerd op een inventarisatie onder ongeveer 150 gemeenten verspreid over het land (zie de aantallen links).
Compensatieregeling (TOGS), totaalaantallen	<u>19 mei:</u> <u>Aantal aanvragen 191.636</u> <u>Toegekende aanvragen 181.210</u> <u>Aanvragen in behandeling 9.944</u> <u>Aanvragen afgewezen 482</u>	<u>Uitbetaald: 724.840.000 euro (19 mei)</u>	Op 13 april stond de teller al op 90.000, op 16 april op 110.000. Het grootste aantal aanvragen komt van restaurants, haarverzorging en andere eetgelegenheden.
Tegemoetkoming Vaste Lasten mkb (TVL)			Volgt. Is de opvolger van TOGS

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
De schuldhulpverlening	Verzoeken tot toelating WSNP 275 (Feb '20) 201 (Ma '20) 146 (April 20)	Dwangakkoorden 191 (Feb'20) 181 (Ma'20)	Toelating WSNP en aantal dwangakkoorden stagneert, omdat de rechtbanken alleen urgente gevallen behandelen. Wanneer dit wordt opgeheven is de verwachting dat het aantal gaat stijgen. Enquête NVVK: 16% van de gemeenten/instellingen schuldhulpverlening heeft een stijging van het aantal meldingen schuldhulp, 44% een daling. Cijfers lastig te interpreteren. Komt mogelijk door wegvallen fysiek contact loketten maar ook effect van noodmaatregelen (NOW/TOZO).
Aanvragen voor ondersteuning uit het calamiteitenfonds Voedselbank Nederland	27 toekenningen (28 mei) (totaal bedrag: €280.000)	Subsidieverstrekking van € 4mil calamiteitenfonds (fonds totaal €6,5 mil)	Voedselbanken NL : Vergeleken met eind 2019 zien voedselbanken een toename van circa ruim 5% . Dat betekent dat ze wekelijks 5000 meer mensen helpen . In totaal worden momenteel 93.000 mensen geholpen (cijfers begin mei 2020).
BMKB-C BKMBL-C GO-C	Het totaal aantal bedrijven dat gebruik maakt van de regelingen: <u>3436</u> (19 mei)	BMKB-C: <u>537 miljoen</u> (19 mei) BKMBL-C: <u>101 miljoen</u> (19 mei) GO-C: <u>272 miljoen</u> (19 mei)	Cijfers Nederlandse Vereniging van Banken (NvB)
Qredits	<u>5552</u> aanvragen tot uitstel van betaling (22 mei)	<u>96%</u> van de subsidie van € 4 miljoen is gebruikt	De meeste uitstelverzoeken zijn in de zorg, horeca en detailhandel. Van de 6000 ondernemers waar budget voor is hebben 4734 ondernemers in totaal op 22 mei (tot 7 mei 4655, tot 24 april 4516, tot 17 april 4391, tot 3 april 4025 en week ervoor 3533) uitstel gevraagd.
Kleine Kredieten Corona Garantierегeling (KKC)			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling cultuursector			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling landbouw (o.a. sierteelt)			Volgt wanneer beschikbaar
Compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang			Volgt wanneer beschikbaar

Caribische delen van het Koninkrijk

Maximaal controleren (incl. zorg kwetsbare personen)	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	Sint Maarten
Aantal positief geteste mensen totaal (sinds gisteren)	2 (0)	2 (0)	3 (0)	18 (+1)	101 (0)	77 (0)
Aantal actieve besmettingen	0	0	0	3	1	2
Aantal ziekenhuisopnamen actueel (cumulatief)	0	0	0	1 (4)	1 (13)	0 (24)
Aantal patiënten op IC actueel (cumulatief)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1 (2)	1 (4)	0 (16)
Aantal patiënten overleden totaal (sinds gisteren)	0	0	0	1	3	15
Beschikbaarheid IC bedden voor Corona						
Beschikbaarheid zorgpersoneel						
Beschikbaarheid hulpmiddelen						
Testcapaciteit						
Continuïteit acute zorg in de regio						
Interinsulair patiëntenvervoer						

Caribische delen van het Koninkrijk

Economie	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Macro-economisch							+ Voorzichtige opstart lokale economieën op de ACS + Verwachting economische krimp eilanden 15/25% + Prognose centrale bank Curaçao bijgesteld naar 18,6% krimp over 2020 + Aruba, Curaçao en Sint Maarten akkoord voorwaarden tweede tranche liquiditeitssteun
Deviezen & liquiditeiten							+ Liquiditeitspositie ACS komende weken gewaarborgd + Zorgen over deviezenvoorraden middellange termijn
Bedrijven & particulieren							+ Directe economische schade a.g.v. wegvallen toerisme en lockdown-maatregelen is groot. + Verwachte werkloosheid ACS richting 40%
Sociaal							+ Maatschappelijke organisaties op de eilanden maken sinds twee weken melding van grote aantallen personen die zich melden voor voedselsteun. + Verwachting is dat significante delen bevolking onder armoedegrens zaken komende weken + Vanuit BZK 16,5 miljoen beschikbaar gesteld voedselondersteuning ACS

Aantal aanvragen onderstand corona-gerelateerd	10 totaal BES (nieuwe aanvragen week 19)		
Aantal personen met loondervingsuitkering (totaal)	3295	276	200
Aantal aanvragen noodloket ondernemers	634 (434 betaald – 73 afgewezen)		
Aantal uitstel van belastingbetaling	579		
Aantal aanvragen BMKB en GO-regeling	0	0	0
Aantal nieuwe aanvragen Qredits	3	0	0

Caribische delen van het Koninkrijk

	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Aanvoerlijnen							+ Verschraving aanbod producten op de m.n. de Bovenwinden + Verminderde levering uit de VS regio grote zorg m.n. vlees en verse producten. Verwachte piek: juni- juli + Zorgen over verminderde maritieme aa
Nutsvoorzieningen							+ Zorgen over verslechterde liquiditeitspositie overheid-NVs + Leveringszekerheid Curaçao + Bonaire in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil + Waterproblematiek op EUX nog niet opgelost
Brandstof							+ Leveringszekerheid brandstof in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil
Openbare orde en veiligheid	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Handhaving maatregelen							+ ACS gaan in verschillende mate over tot gefaseerde versoepeling van vrijheidsbeperkende maatregelen + Aandacht voor (mogelijk) social-maatschappelijke onrust als gevolg van (medewerking aan) de gestelde voorwaarden voor liquiditeitssteun
Criminaliteit							+ Gevolgen criminaliteit nu avondklok minder streng begint te worden punt van aandacht met al zichtbare toename inbraken
Grenstoezicht							+ Bijstand aan KW draagt bij aan rustig beeld aan de grens ABC + Grensovergang op SXM eenzijdig geopend aan NLD-kant + Inzet Defensie in Caribische regio door Venezuela gepercipieerd als dreiging. Ondanks uitleg ZMA Caracas complottheorieën moeilijk in te dammen
Migratie en opvang							+ Op Curaçao geen overeenkomst over de beoogde opvanglocatie bij mogelijke aanlandingen + Terugkeer van migranten en ongedocumenteerden naar vooral VEN, COL en DOMREP vanuit BES + CAS lastig te organiseren

N.B.: de Landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn primair zelf verantwoordelijk voor de te nemen (mitigerende) maatregelen in het kader van COVID-19.

Maatschappelijk effect

Maatschappelijke ontwikkelingen	Huidig
Draagvlak voor maatregelen in de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid' en daarmee tot mogelijke gevoelens van ongelijkheid (over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen, bezoek of financiële steun ontvangen). • De dagelijkse cijfers over besmettingen/opnames/sterfgevallen lopen nu veelal in de tientallen in plaats van honderden; keerzijde is verminderde alertheid en gevoel voor gevaar. Deze discussie in combinatie met verminderd gevoel van gevaar kan motivatie tot naleving gedragsregels op straat aantasten. • Veel media-optredens van experts en 'deskundologen' met (quasi-)wetenschappelijk onderbouwde meningen. Waarschuwingen voor '2de golf' aan ene kant, bagatellisering belang 1,5 meter samenleving aan andere kant. Ondergraaft geloofwaardigheid instituties (RIVM) en draagvlak beleid.
Opvolging: Houden mensen zich aan de maatregelen?	<ul style="list-style-type: none"> • Meer diffuse besluitvorming achter de versoepeling van de maatregelen kan leiden tot onbegrip. • De spanning tussen aangekondigde versoepeling van maatregelen en de momenteel geldende maatregelen kan leiden tot onbegrip en ongeoorloofd gedrag. • Het opengaan van de terrassen op 1 juni en de aangekondigde acties van handhavers om die dag niet te beboeten, in combinatie met goede weersvoorspellingen voor Pinksteren, kunnen een trigger vormen om maatregelen minder strikt na te leven en leiden tot drukte op specifieke plekken als park en strand.
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Door langere duur van maatregelen kan, bij afname bereidheid tot opvolging, meer druk komen op handhaving. • De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal kan leiden tot meer druk op handhaving. • In enkele gevallen is geweld tegen handhavers gebruikt; BOA's demonstreren voor betere bewapening en hebben aangekondigd op tweede Pinksterdag mensen niet te zullen beboeten.
Signalen van maatschappelijke onrust/OOV-problemen	<ul style="list-style-type: none"> • In de eerste helft van juni (2 -3 weken na de eerste versoepelingen) wordt duidelijk wat de effecten op de besmettingsgraad zijn. Valt dit negatief uit is er een risico op backlash op de timing van het politieke besluit tot versoepeling. • Aangekondigde anti-lockdowndemonstratie op 30 mei. Eerdere demo's in weekend 23-24 mei kregen weinig animo vergeleken met diverse andere landen. • Berichten over ondeugdelijkheid persoonlijke beschermingsmiddelen (mondkapjes) zorgen voor verontwaardigde reacties • Geen maatschappelijke onrust door besmettingen op basisscholen, in slachterijen en eerdere dier-op-mens besmettingen (nertsen). Meer uitbraken, ook in 'nieuwe' sectoren, kan dat beeld mogelijk veranderen.
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. Door kleinschaligheid en onderlinge verwevenheid van economieën in het Caribisch deel kunnen bovendien keteneffecten optreden. • Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief. Planbureau adviseren niet te blijven vasthouden aan termen als '1.5m-samenleving' of 'nieuwe normaal'. • Bewaren van afstand complexer na stapsgewijze heropening, door 'intelligente herstart' neemt drukte in de openbare ruimte toe. Opengaan horeca en opstarten normale dienstregeling OV, in combinatie met het mooie weer, hebben mogelijk katalyserend effect.
Sociale-psychologische impact	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal Nederlanders dat persoonlijk geraakt wordt door COVID-19 neemt gestaag toe; • Frontliniersonpersoneel kan te maken krijgen met overbelasting en traumatische ervaringen, wat kan leiden tot burn-outs en PTSS, zeker als door de grote inhaalslag die gemaakt moet worden in de zorg er geen tijd is voor rust en herstel. Berichten uit Italië waar zorgpersoneel zich nu 'vergeten' voelt, nu de piek voorbij is. • De versoepeling van maatregelen voor bepaalde groepen of sectoren vergroot gevoelens van ongelijkheid en doet een extra beroep op mentale weerbaarheid van kwetsbare groepen of sectoren die niet onder versoepeling vallen.
Hoe wordt totaalpakket maatregelen ervaren en waar zitten knelpunten?	<ul style="list-style-type: none"> • Versoepelen of verlengen van maatregelen in Europese landen kan druk zetten op discussie over duur en omvang van Nederlandse maatregelen. De landen lijken steeds meer naar elkaar te kijken, bv. wat betreft de openstelling van de grenzen voor toeristen. • Over de verlenging van het financiële steunpakket is overlegd met vakbonden en werkgeversorganisaties. Vooral kleine ondernemers en zzp-ers zijn op korte termijn kind van de rekening; via maatschappelijke druk wordt besluitvorming beïnvloed. • (Internationale) wetenschappelijke discussie over COVID-19 zal voortduren, 'deskundologen' en opiniepeilers dragen (quasi-) wetenschappelijke onderbouwing voor iedere mening aan.
Signalen van neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs, sociaal-maatschappelijk/ongelijkheid) • Aanhoudende angst dat verdringing in de gezondheidszorg zal leiden tot sterfgevallen die niet veroorzaakt zijn door COVID-19

Maatschappelijk effect (vervolg)

Internationaal	Was	Huidig	Toelichting aandachtspunten
Rode draad van besluiten van landen/internationale instanties	11.1	11.1	
Impact van maatregelen en adviezen Nederland op andere landen 11.1 10.2a	<ul style="list-style-type: none"> Zeker stellen repatriëring, medisch transport en goederenvervoer bij maatregelen vliegverkeer. 	<ul style="list-style-type: none"> In afwegingskader vliegverboden wordt dit geborgd en is aandacht voor actief vooraf informeren landen waarvoor vliegverboden gelden. Kamerbrief maatregelen vliegverkeer 9/4 zoekt aansluiting met Europees vliegverbod (tot 15/5). Communicatie ingezet om toerisme naar NL te voorkomen. In nauw overleg met buurlanden. Ministeries stemmen communicatie over derde landen met BZ af. 	<ul style="list-style-type: none"> Maatregelen in meeste EU-landen gelijkgetrokken; bijvoorbeeld door sluiting scholen (22 LS), sluiting van openbare gelegenheden, zoals restaurants/café's (23 LS) en inperking bewegingsvrijheid. Beeldvorming internationaal: NL heeft zich geïnteresseerd aan het helpen van andere LS, inclusief bereidheid extra geld ter beschikking te stellen om directe effecten pandemie het hoofd te bieden: Europees steunpakket 9/4
Impact van maatregelen en adviezen andere landen op Nederland	<ul style="list-style-type: none"> Sluiting grenzen en vliegverboden in veel landen bemoeilijken terugkeer gestrande NL reizigers. Nauw overleg met BEL en DUI over grensoverschrijdende kwesties en grensproblematiek. 	<ul style="list-style-type: none"> Convenant Bijzondere Bijstand Buitenland overeengekomen en in uitvoering. 25.000 personen ingeschreven. 48 repatriëringsvluchten uitgevoerd met ongeveer 8400 NL'ers en 1750 EU-burgers aan boord. Postennetwerk actief betrokken bij mogelijk maken repatriëring. 	
Benodigde internationale inzet en steun	<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak van levering van medische apparatuur en hulpmiddelen Het aantal steunverzoeken van 3e landen aan NL v.w.b. de levering van medische goederen neemt gestaag toe. 	<ul style="list-style-type: none"> Postennetwerk wordt ingezet bij faciliteren internationale aankopen. Steunverzoeken op haalbaarheid qua goederen, gebruik/inzet in NL en politieke opportuniteit worden beoordeeld. Taakgroep NCTV, VWS, BZ, MinDef, LOCC, ICJ werd opgezet. 	
Geopolitieke ontwikkelingen die van invloed zijn	<ul style="list-style-type: none"> Europese samenwerking aanpak Corona Crisis relevant voor Economische pijler in NL (discussies vijfhoek). Impact COVID crisis op Internationale Handel. 	<ul style="list-style-type: none"> BZ coördineert voorbereiding dossiers Europese vergaderingen en levert input voor project Fin/Ec maatregelen. Ontwikkelingen Internationale Handel worden gemonitord door BZ en dienen als input voor project Fin/Ec maatregelen. 	

Maatschappelijk effect (vervolg)

Communicatie en media		Toelichting aandachtspunten
Draagvlak voor narratief	<ul style="list-style-type: none"> • Uit flitspeiling komt naar voren dat er afnemend begrip is voor de maatregelen van de overheid. Er is vertrouwen in de informatievoorziening vanuit de overheid. • Onderzoeksbureau Motivaction: De angst voor het virus neemt af en de zorgen over de economie groeien. Steeds minder mensen geven de prioriteit aan gezondheid als zij dit afwegen tegen de economie, maar een goede gezondheidszorg noemt verreweg de grootste groep (82 procent) nog altijd de belangrijkste waarde voor de manier waarop Nederland met de pandemie omgaat.	
Mediabeeld: welk frame is prominent? Welke gamechangers?	<ul style="list-style-type: none"> • Het is <i>the day after</i> van de eerste reeks versoepelingen, waarbij gesproken wordt over 'bijna een feestdag' op scholen en 'stralende gezichten en opluchting'. Media blikken terug op hoe het 'nieuwe normaal' verliep op basisscholen, bij contactberoepen als de kapper en bij sportverenigingen. De eerste schooldag is volgens veel basisscholen, betrokkenen en schoolbesturen goed verlopen, al wordt de 1,5 meter regel door leerkrachten vaak als lastig ervaren. • De vrees voor een tweede golf wordt ook belicht nu er nieuwe uitbraken zijn in Zuid Korea, China en Duitsland, en 'pieken en dalen'). • Er is wederom veel aandacht voor het verdwijnen van de ontslagboete in het tweede steunpakket dat eind deze week of volgende week verwacht wordt. Vakbonden FNV en CNV zijn tegen het schrappen van de ontslagboete. Verschillende media noemen het nieuwe steunpakket 'een politiek vraagstuk' en stellen dat 'de roep om maatwerk groeit'. Verder bereiden bedrijven zich voor op grote ontslagrondes. De evenementen- en reisbranche hebben wederom een oproep gedaan voor steun. • Branches kijken vooruit naar hoe de anderhalvemetersamenleving er straks uit zal zien. Zo heeft Koninklijke Horeca Nederland richtlijnen opgesteld waar kroegen en restaurants aan moeten voldoen als ze op 1 juni weer opengaan. Hierbij kunnen er straks maximaal vier mensen aan een tafel of aan de bar zitten, moeten gasten bij binnenkomst hun handen wassen, wordt er een controlegesprek uitgevoerd en wordt alles grondig schoongemaakt. • Daarnaast blijkt uit onderzoek van Maurice de Hond dat 20 procent van de ov-gebruikers bij verdere versoepeling van de lockdown geen gebruik meer zal maken van het ov en kiest men voor de eigen auto of de fiets. De RAI Vereniging is niet blij met de resultaten en vreest voor lange files als meer mensen met de auto gaan. Minister Van Nieuwenhuizen roept werkgevers op mensen ook na corona meer thuis te laten werken. • Agenten worden in coronatijd vaker geconfronteerd met agressie en geweld. Dat komt o.a. doordat agenten vaker op overlastmeldingen moeten afgaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om 'coronaspugers'.	
Signalen van desinformatie 1-6-2020		11.1 10.2a

Rijksoverheid

IAO0602I

Toerisme en COVID 19

BWO Toerisme 2 juni

Besluitvorming lijn toerisme richting de zomer

Gevraagd besluit 1: De MCCb stemt in met de lijn voor Toerisme (eerder besproken in BWO toerisme op 29 mei jl.)

Lijn BWO Toerisme 29 mei

1. Nederlanders mogen deze zomer in eigen land op vakantie, maar worden gevraagd dit alleen in de vakantieperiode te doen als zij afhankelijk zijn van de schoolvakanties.
2. In principe wordt reisadvies aan NL-ers voor EU, Schengenzone, BES en CAS en VK **vanaf 15 juni** op 'geel' gezet, tenzij RIVM aangeeft dat er verhoogde gezondheidsrisico's in deze landen spelen, een land aangeeft nog niet open te zijn voor Nederlandse toeristen of er quarantaine-maatregelen gelden voor Nederlandse toeristen bij aankomst in een land. St Maarten wordt onderzocht i.s.m. Frankrijk.
3. Niet-noodzakelijke reizen vanuit EU-landen, Schengen en VK naar NL **vanaf 15 juni** toestaan, mits landen geen 'oranje' reisadvies hebben vanwege hogere risico's met betrekking tot besmetting met Corona.
4. Voor reizigers uit landen met code 'oranje' geldt een dringend advies tot 14-dagen thuisquarantaine voor zover er ook sprake is van COVID-gerelateerde risico's in dat land.
5. [Redacted]

11.1

Aandachtspunten bij besluit

- A. Repatriëring en verzekering (sheet 3)
- B. Handhaafbaarheid 14 dagen thuisquarantaine (sheet 4)
- C. Communicatieboodschap en -plan (sheet 5-7)
- D. Openbare Ruimte (sheet 8)
- E. Openbaar vervoer, incl. *access points* (sheet 9)
- F. Caribisch deel van het Koninkrijk (sheet 10)
- G. Overig (sheet 11)

10.2a 11.1

A. Repatriëring en verzekering

Gevraagd besluit 2: de MCCb neemt kennis van de dekking van verzekering als een gebied van 'geel' naar 'oranje' springt en stemt in met de onderstaande lijn t.a.v. repatriëring

Verzekering

- Zorgverzekering: onafhankelijk van het reisadvies, geeft wereldwijde dekking tot bedrag dat vergelijkbare zorg in Nederland zou kosten.
- Reisverzekering: ben je in een gebied waarvoor het reisadvies van geel naar oranje gaat? Dan wordt van je verwacht dat je zo snel mogelijk uit dit gebied reist. In de tussentijd ben je verzekerd. Waarvoor je precies verzekerd bent, hangt af van je specifieke polis. Iedereen wordt aangeraden deze goed na te kijken voor vertrek.
- Reisverzekering: reis je naar een land waarvoor het reisadvies op oranje staat? Dan is de dekking afhankelijk van de afgesloten polis.

Repatriëring door de reissector

- Als een Nederlander een georganiseerde reis (zgn. pakketreis) boekt bij een ANVR-aangesloten touroperator dan zal de touroperator helpen om terug te komen naar Nederland, als een land van geel, oranje wordt.
- Afhankelijk van de situatie zal de Stichting Garantiefonds Reizen (SGR) een calamiteit uitroepen en dan kunnen de reisorganisaties kosten gemoeid met een dergelijke repatriëring indienen bij Calamiteiten fonds van SGR. Deze komen dus niet ten laste van de reiziger.
- Als men zijn eigen reis samenstelt (dus los ticket en losse hotelboekingen), dan is men in principe zelf verantwoordelijk voor de organisatie en financiering van de terugreis.

Repatriëring door de overheid

- Een repatriëring zoals die de afgelopen maanden is uitgevoerd is uitzonderlijk, omdat dit een situatie was die velen overviel. Iedereen is nu bewust van de risico's van een evt. tweede golf. De keuze om op dit moment met deze situatie in het achterhoofd op vakantie te gaan is eigen verantwoordelijkheid.
- Daarom ligt een nieuwe repatriëringsactie (voor mensen die geen pakketreis hebben) in de toekomst niet voor de hand. Dit zal worden meegegeven in een algemene disclaimer bij de af te schalen reisadviezen.

B. Thuisquarantaine

Gevraagd besluit 3: de MCCb neemt kennis van beperkte de mogelijkheden om thuisquarantaine te handhaven

Hoogrisico-landen

- Niet-noodzakelijke reizen vanuit en naar hoog-risicolanden worden afgeraden. Dit zijn voorlopig alle landen buiten EU/Schengen/VK en landen/gebieden daarbinnen die door het RIVM als hoog-risico worden aangemerkt en daarom een oranje reisadvies hebben.
- Inkomende reizigers (Nederlanders en buitenlanders) vanuit hoog-risicolanden worden dringend geadviseerd om 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. Dit betekent dat je 14 dagen niet je woning of verblijfplaats mag verlaten.

Beperkte handhaafbaarheid

- Thuisquarantaine voor inkomende reizigers is op dit moment moeilijk afdwingbaar. De mogelijkheden worden met de spoedwijziging (volgende week in MR) van de WPG enigszins verruimd. Optreden is dan mogelijk als 1) dit noodzakelijk is om ernstig gevaar voor de volksgezondheid door verspreiding van Covid-19 te beteugelen en 2) de betrokken persoon niet tot vrijwillige quarantaine bereid is.
- Hiermee blijven de mogelijkheden tot handhaving zeer beperkt.

11.1

C. Communicatie (1) - boodschap

Gevraagd besluit 4: de MCCb stemt in met de uitwerking van de onderstaande communicatielijnen.

Bereid je voor

- Informeer je voor vertrek goed over het land van bestemming via het reisadvies van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- Download de Reisapp van Buitenlandse zaken en zet pushberichten aan.
- Plan je reis naar je vakantieadres zorgvuldig. Weet welke maatregelen er zijn tijdens je vliegreis of in de landen waar je met de auto doorheen rijdt.
- Weet waarvoor je wel en niet verzekerd bent tijdens je reis, inclusief repatriëring.

Volg de regels en let op

- Weet welke regels in het land van bestemming gelden en houd je hieraan.
- Leef tenminste de regels die voor iedereen in Nederland gelden, ook in het buitenland na. Als de lokale regels strenger zijn, dan gelden deze.
- Houd tijdens je vakantie de situatie ter plaatse nauwlettend in de gaten.
- Houd het Nederlandse reisadvies in de gaten.

Bij klachten, laat je testen

- Ontwikkel je tijdens je vakantie in het buitenland klachten, meld je dan bij de lokale gezondheidsautoriteiten.
- Ontwikkel je bij thuiskomst in Nederland klachten? Blijf thuis en laat je testen. Maak een afspraak via 0800-1202.

C. Communicatie (2) - boodschap

Wat mag niet?

- Niet naar landen met een oranje en rood reisadvies.
- Bij terugkomst uit een hoogrisico land moet je thuis 14 dagen in quarantaine.

Vakantie naar Nederland

- Reizen naar Nederland is toegestaan als je niet uit een hoog risicoland komt.
- Kom je toch uit een risicoland naar Nederland? Dan 14 dagen op je vakantieadres in quarantaine.
- Houd je aan de Nederlandse basisregels die voor iedereen gelden.
- Gebruik het OV alleen voor noodzakelijke reizen en met een mondkapje op.
- Klachten? Blijf binnen en laat je testen.
- Besmet met Covid-19? Dan moet jij in jullie vakantieverblijf in isolatie en je reisgenoten in quarantaine.

Communicatieplan/campagne

Bovenstaande boodschappen worden via alle beschikbare communicatiemiddelen uitgedragen naar uitgaande Nederlandse toeristen en buitenlanders die naar Nederland willen komen. Hiervoor wordt in overleg tussen alle betrokken departementen, lokale overheden, veiligheidsregio's een plan opgesteld. Waar mogelijk worden hier ook de reisbranche, vervoerders en houders van accommodaties betrokken.

D. Openbare Ruimte en Toerisme (1)

Knelpunten

- Drukke door toerisme is in Nederland vooral te zien in Amsterdam, Zaandam, Kinderdijk, Giethoorn, aan de stranden in Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland, en in grenssteden als Enschede, Venlo en Roermond.
- In het algemeen is de drukke rondom campings en bungalowparken acceptabel.
- De drukte in met name Zaandam, Kinderdijk en Giethoorn wordt veroorzaakt door bussen die toeristen af- en aanvoeren. Deze toeristen verblijven veelal in Amsterdam
- Naar verwachting loopt de capaciteit van Amsterdam (openbare ruimte, commerciële voorzieningen en attracties) in 2020 al vol met inwoners van Amsterdam zelf en inwoners uit de regio en Nederland.

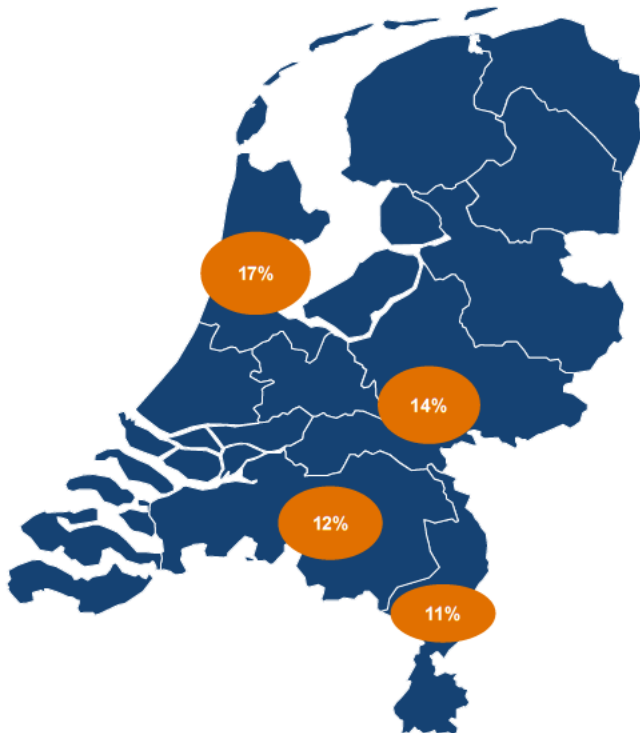
Aanpak

- De werkgroep Openbare Ruimte treft maatregelen gericht op *crowd control* en spreiding van de toeristen. In deze werkgroep nemen ook de politie, KMar, de veiligheidsregio's, VNG en I&W (voor link met mobiliteit) deel.
- Met de gemeente Amsterdam is daarnaast nauw contact om de drukte van inkomende toeristen vanuit het buitenland te kunnen beheersen. Communicatie is daarbij een essentieel instrument. Ook worden de mogelijkheden om spreiding te bewerkstelligen onderzocht, bijvoorbeeld via het verminderen van de bezettingsgraad van accommodaties in bijv. centrum Amsterdam.
- Zie sheet 10 voor de maatregelen die in voorbereiding zijn.

D. Openbare Ruimte en Toerisme (2): spreiding toeristen over NL

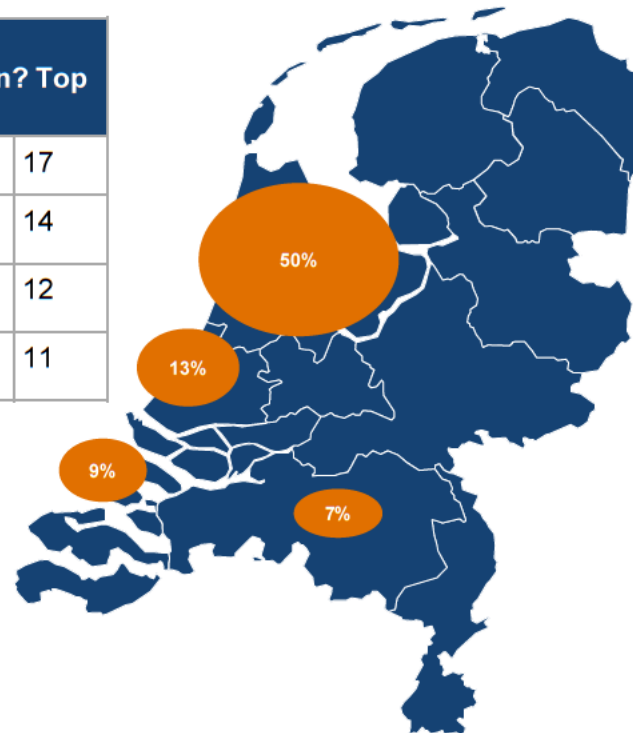
Binnenlands toerisme: gespreid over land

Waar verblijven Nederlandse toeristen? Top 4 provincies (%)

Noord Holland	17
Gelderland	14
Noord- Brabant	12
Limburg	11

Buitenlands toerisme: geconcentreerd in/rond Amsterdam en langs de kust

Waar verblijven buitenlandse toeristen? Top 4 provincies (%)

Noord Holland (vooral Amsterdam)	50
Zuid Holland	13
Zeeland	9
Noord- Brabant	7

Waar komen buitenlandse toeristen vandaan? (%)

Totaal EU + VK	73
- w.v. Duitsland	36
- w.v. VK	10
Amerika	11
Azië	7

D. Openbare Ruimte en Toerisme (3)

Gevraagd besluit 6: de MCCb stemt in met de uitwerking van onderstaande maatregelen door de werkgroep Openbare Ruimte richting 15 juni.

	Knelpunt	Acties (groen = uitvoerbaar/handhaafbaar oranje = moet nader onderzocht worden)
1	Amsterdam	Er is al een <i>crowd management</i> -systeem op enkele drukke plekken in de stad. Onderzocht wordt of het ook op andere plaatsen (zoals stadsparken) kan, en of het zo kan worden ingezet dat het publiek kan zien hoe druk het ergens is.
		Actieve communicatie naar buitenland, airliners en andere reisaanbieders (bustouoperators etc.) dat aanbod toerisme Amsterdam beperkt is
		Sturen op gebruik van hotels en vakantieverblijf om lokale hotspots te voorkomen (behoeft nadere juridische analyse).
		Gezocht wordt naar andere mogelijkheden om drukte te voorkomen en veilige afstand beter te kunnen handhaven, zoals reserveringsplicht met postcodecriterium en aanwijzen alcoholoverlastgebied (nb: vraagt om aanpassing wet- en regelgeving)
2	Drukke op en nabij de stranden	Actieve communicatie bij drukke dagen en weekenden ("je mag naar het strand, maar ga een andere keer") Gemeenten en veiligheidsregio's kunnen stranden sluiten als de drukte te groot wordt. Dit is al een mogelijkheid.
3	Grensregio's en steden	Afspraken met trilaterale taskforce (1) om toerisme te ontmoedigen, (2) bij burgers aan te dringen op het maken van een reservering en (3) op te roepen om goed de aanwijzingen van de overheid op te volgen.
		Actieve communicatie in België en Duitsland over het toerismebeleid van NL via lokale media aldaar
4	Gemeenten met / als toeristische trekpleisters	Afspraken met deze gemeenten over eenduidige communicatie over de situatie, om toerismespreiding te bevorderen en drukte te voorkomen.
		Alle grote dagattracties (dierentuinen, pretparken, stadsattracties, musea) hebben reeds een protocol waarin staat dat er met een reserveringssysteem gewerkt wordt en waarbij bezoekers beperkt worden toegelaten, passend bij de locatie.

11.1

E. Openbaar Vervoer en Toerisme

Gevraagd besluit 7: de MCCb stemt in met de uitwerking van de onderstaande maatregelen door de werkgroep Mobiliteit richting 15 juni.

Knelpunten & Aanpak

- Af- aan reizen naar Schiphol en andere acces points via OV.
- Lokale drukte bij stranden in zonnige weekenden.
- Inkomende toeristen die er geen kennis van hebben dat het OV niet voor recreatief gebruik is.

	Knelpunten	Beschrijving (groen = uitvoerbaar/handhaafbaar oranje = moet nader onderzocht worden)
1	Inkomende toeristen die er geen kennis van hebben dat het OV niet voor recreatief gebruik is.	<p>Buitenlandse toeristen aansporen om niet het OV te gebruiken. De verwachting is dat buitenlandse toeristen uit het OV geweerd kunnen worden mits er goede communicatie is over de regels en de alternatieven zoals een huurfiets. Dit is van belang om druk op OV niet te vergroten en draagvlak onder NL bevolking te houden dat zij OV alleen gebruiken voor strikt-noodzakelijke reizen.</p> <p>Buitenlandse toeristen verbieden om het OV te gebruiken is <u>niet</u> uitvoerbaar en handhaafbaar. Ingrijpen bij te grote drukte kan wel. Veiligheidsregio's kunnen ingrijpen door dienstregeling stop te zetten, parkeerplekken en/of wegen af te zetten naar drukke gebieden.</p>
2	Lokale drukte	Via de protocollen van vakantieparken en trekpleisters worden er afspraken gemaakt over de vervoerswijze van bezoekers naar deze locaties en de spreiding hiervan in de tijd om een alternatief aan te bieden voor het OV.
3	Af- aan reizen naar Schiphol en andere acces points via OV	Met Schiphol (i.o.m. gemeente A' dam) en andere grote acces points worden er afspraken gemaakt zodat er extra afhandelingsscapaciteit gecreëerd kan worden voor bijvoorbeeld taxi's en touringcars zodat reizigers van en naar Schiphol niet met het OV hoeven te komen. Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheid het vakantieverkeer binnen de perken te houden. Een belangrijk aandachtspunt is dat er langs deze weg geen extra drukte in (het centrum van) A' dam ontstaat.

F. Caribisch deel van het Koninkrijk

Gevraagd besluit 8: de MCCb stemt in met de uitwerking van de onderstaande maatregelen onder regie van de werkgroep Toerisme richting 15 juni

Knelpunten & Aanpak

- Als gevolg van COVID-19 is het toerisme volledig stil gevallen. De eilanden zijn succesvol geweest in hun COVID-aanpak (vergaande maatregelen/lock down): het aantal besmettingen en overledenen is beperkt. De eilanden willen het toerisme graag snel opstarten.
- Toerisme is een belangrijke inkomstenbron. Krimp economie 15-25%, deviezenvoorraad slinkt, werkloosheid +40%, zorgelijke toename armoede.
- Saba en Sint Eustatius zijn enkel bereikbaar via Sint Maarten. Ook de bereikbaarheid van Bonaire hangt sterk samen met Aruba en Curaçao.

	Acties	Beschrijving (groen = uitvoerbaar/handhaafbaar oranje= moet nader onderzocht worden)
1	Samenloop met Europees NL	Actieve communicatie en voorlichting over mogelijkheden van 'binnenlands' toerisme naar Caribisch Nederland
		Afspraken met KLM over verhogen (of verlagen) vliegfrequentie (gebeurt al iom VWS en IenW via LCCC)
2	Reisadvies	Caribische Nederland (en Caribisch Landen) opnemen in reisadvisering BZ (nu niet het geval)
		Inzet om vliegverbinding naar St Maarten op 1 juli te herstellen in overleg met Frankrijk
3	Onderlinge bereikbaarheid	
		Beoogd is vanaf 15 juni weer vluchten te laten gaan tussen Aruba, Curaçao, Bonaire (benedenwindse eilanden).
		Afspraken met Sint Maarten en lokale vluchtmaatschappijen over hub-functie naar Sint Eustatius en Saba.

11.1

11

G. Overige aandachtspunten

Gevraagd besluit 9: de MCCb stemt in met de uitwerking van de onderstaande aandachtspunten onder regie van de werkgroep Toerisme richting 15 juni

Capaciteit van testen en bron- en contactonderzoek (BCO)

Gedurende de vakantieperiode kan de druk op testen en BCO verhoogd worden doordat er mogelijk meer besmettingen plaats gaan vinden en omdat BCO vaker een internationaal of multiregionaal karakter heeft. De impact hiervan is moeilijk in te schatten, maar er moet rekening gehouden worden met opschaling bij GGD-en in vakantie regio's en RIVM.

Plan B als inreisverbod EU niet verlengd wordt

De beslissing over een verlenging van het inreisverbod van buiten Schengen/EU/VK (loopt nu op 15 juni af, kan verlengd worden met 30 dagen) wordt genomen op EU-niveau. Dit is nog omgeven met onzekerheden. Ondertussen moet worden voorbereid wat er gebeurt met passagiers van buiten EU/Schengen/VK als het inreisverbod toch komt te vervallen. Het nationaal sluiten van het luchtruim voor vluchten vanuit deze landen is waarschijnlijk niet realiseerbaar. De KMar heeft reeds een handelingsprotocol op basis van het EU-inreisverbod dat snel aangepast kan worden.

Gezondheidsverklaringen en passenger locator forms

Op dit moment vullen reizigers uit hoog-risicogebieden een gezondheidsverklaring in voordat ze mogen vliegen. Indien ze aangeven klachten te hebben, worden ze niet toegelaten op de vlucht. Daarnaast vullen passagiers passenger locator forms in, waarmee eenvoudiger te achterhalen is op welke stoel zij in het vliegtuig zaten en welke reizigers in de buurt zaten, hetgeen kan helpen bij BCO. Op dit moment wordt onderzocht of het gewenst en praktisch mogelijk is (voor luchtvaartmaatschappijen en GGD Kennemerland) om dit verder uit te breiden naar alle landen met een negatief reisadvies. Het RIVM brengt op dit onderdeel nog advies uit. Daarnaast wordt ook gekeken of dit gewenst en mogelijk is voor andere vervoersopties.

Bijlage: 'Social Distancing' in de Luchtvaart (1)

Algemene maatregelen toegang luchthaven

In het algemeen richten alle internationale partijen zich bij toegang tot luchthavens op een set aan maatregelen om verspreiding van het COVID virus te voorkomen:

- Actieve informatieverspreiding aan passagiers en crew over het verbod van deelname aan het vervoer indien iemand symptomatisch is of recent contact met mogelijke patiënten geeft plaatsgevonden;
- Een vorm van triage, bijvoorbeeld door middel van een verklaring;
- Operationele maatregelen zoals toegangsbeperking, flow management, extra hygiënemaatregelen en schoonmaakprotocollen;
- Sociale distancing (waar mogelijk) in het bijzonder tijdens check-in, security checks en (pre-) boarding in combinatie met:
  - o Actieve promotie etiquette bij niezen/hoesten;
  - o Extra persoonlijke beschermingsmiddelen zoals mondkapjes.

Bezettingsgraad

In de internationale context wordt geen maximale bezettingsgraad (zoals bijvoorbeeld 40% in OV), gehanteerd in de adviezen van ICAO, EASA of IATA, noch wordt een specifieke bezetting geadviseerd.

Positie luchtvaartindustrie/IATA omtrent social distancing aan boord

Voor de bepaling van afstandsmaatregelen in het vliegtuig wordt door de luchtvaartindustrie in algemene zin aangegeven dat strikte toepassing van de 1,5 meter norm aan boord minder inpasbaar, niet economisch haalbaar en niet nodig is, gezien een aantal risico beperkende omgevingsfactoren:

- Droge lucht in het vliegtuig
- Risicobeperking door actieve filtering, dit wordt mede ondersteund door informatie van de producenten
- Top/down luchtverversing en geen circulaire beluchting;
- Hoge stoelen waardoor er een barrière aan de voorkant van een stoel is;
- Dezelfde richting waarin passagiers zitten (minimale face to face interactie).

Bijlage: ‘Social Distancing’ in de Luchtvaart (2)

Advies EASA social distancing aan boord

De Europese luchtvaartautoriteit EASA heeft zijn medische richtlijnen vertaald naar operationele adviezen aan luchtvaartmaatschappijen. EASA geeft specifiek voor de social distancing aan boord aan dat dit geadviseerd wordt mits “operationeel mogelijk gezien het aantal passagiers, de configuratie of andere operationele beperkingen. Indien niet mogelijk ten alle tijden strikte handhygiëne, hygiëne etiquette en een medisch mondkapje voor personeel en passagier”. Mede op basis van het EASA advies hebben luchtvaartmaatschappijen een groot aantal maatregelen genomen: versterking van de soort filtering (hospital grade air), een hogere ventilatiegraad waar mogelijk en social distancing aan boord waar mogelijk, in combinatie met:

- Actieve promotie etiquette bij niezen/hoesten;
- Hygiënemaatregelen en schoonmaakprotocollen;
- Extra persoonlijke beschermingsmiddelen zoals mondkapjes;
- Minder verplaatsing in de cabine en minder interacties met personeel.

Advies RIVM

Het RIVM heeft op verzoek van de luchtvaartsector onderzocht of deze maatregelen voldoende zijn om veilig te blijven vliegen. Het RIVM concludeert dat er duidelijke richtlijnen beschikbaar zijn en dat de risico's op een besmetting van vliegend personeel beperkt worden door goede ventilatie en luchtfiltersystemen in vliegtuigen. Het RIVM geeft wel aan dat “maximale spreiding” van passagiers dient te worden nagestreefd

Beschikbare informatie over besmetting aan boord

Ten tijde van het verschijnen van het EASA document was er geen enkel geval bekend van on-board besmetting. Zeer recent is er bij ICAO/CAPSCA 1 geval van besmetting aan boord gedocumenteerd bij een symptomatische persoon.

agenda

Omschrijving   Agenda IAO 4 juni
Vergaderdatum en -tijd   4 juni 2020, 10.00 uur
Vergaderplaats   NCTV

- 1. Opening**
- 2. Algemeen beeld**
(Duiding – Informatieteam en omgevingsanalyse (NKC))
  - Situatieschets & Duiding
  - Dashboard
  - Terugkoppeling MCCb
- 3. Thema Maximaal controleren (VWS)**
  - Processtappen richting besluitvorming 24 juni
incl. uitvraag OMT (NCTV) (nazending)
- 4. Thema Zorg voor kwetsbare personen (VWS)**
- 5. Thema Financieel-economisch (EZK)**
- 6. Thema Caribisch gebied (BZK)**
- 7. Internationaal**
- 8. Programma en Samenleving en Covid-19**
- 9. Parlementair**
- 10. Communicatie**
- 11. Actiepunten**
- 12. Rondvraag en sluiting**